

ELEMENTA DIALE-
CTICA
EX
COMMENTARIO
LOGICO
DOMINI
JOHANNIS CONRADI
DANNHAWERI. D.

AD
DISCENTIUM FACILIOREM CAPTUM
FORMATA
à
JOHANNE HENRICO RAPP.

ARGENTORATI
Sumptibus & Typis JOSIÆ STÆDELII.

M DC LXIIX.

OPTIMÆ. INDOLIS.
EXIMIÆ. SPEI.

HOC. EST.

AVITARUM. PATERNARUMQ.
VIRTUTUM.
ÆMULO. JUVENI.

DN. JOHANNI MICHAELI
BRACKENHOFFERO.

ARGENTORATENSI.

BONARUM. ARTIUM. STUDIOSO.

S. P. D.

JOHANNES HENRICUS RAPE.

Uper TIBI, mî Jo. MICHA-
EL! Compendium Diale-
cticum ad Commenta-
rium Logicum D. DANN-
HAU.

H A U E R I, p. m. formatum exhibueram, ut studia tua privatim pro virili adjuvarem: nunc opusculum, quod penna exaratum dederam, in lucem publicam, **T E** potissimum authore prodit. Et enim pagellas hasce prelo subijcere (si vera simpliciter fateri volo: nam me non latet, quid valeant humeri, quid ferre recusent. hinc etiam gratias acturus sum errata mea mihi indicaturo.) ante in mentem nunquam venerat, quã Tu eas **D N. SIMONI PAULLI** forte monstrares; quas cum ille typis describi se curaturum condixerat, non sum refragatus. Sed ut **D N. PAULLI** hic quoq; declararet, se famæ, quæ virum integrum de-

):(2 cet,

cet, esse studiosum, DN. JOSIÆ
STÆDELIO, quod illius typogra-
pheum *DIALECTICAM*
DANNHAVERIANAM
adornaverat, facile id cessit, quod
jam (si tanti est) sui juris esse pote-
rat. atq; ita factū, ut elementa ista
in manus publicas venirent. Jam
per multos annos ea methodo
(Canonum tamen explicatione
minime neglectâ) in privatis su-
per *DIALECTICAM D.*
DANNHAVERI collegiis me
non sine auditorum fructu fuisse
usum, illi non ignorant, qui inge-
nue profitentur, quomodo profe-
cerint in iis, quæ homini sine cor-
tice nanti, parva quidē videntur;
sed queis sine aditus ad majora
non

non est. Monitum HORATII nostri, in epistola ad Pisones, nunquam non animo occurrit:
*QVICQVID PRÆCIPES,
ESTO BREVIS!* Cui aureo dicto non possum quin addam triplex anagramma, quod in laudem brevitatis scripsit Anglus Poëta JO. OWENUS ad CAROLUM EBORACENSEM *epigr. XXXI.*

Perpicua brevitare nihil magis afficit aures:
In verbis, ubi res postulat, esto brevis.

Sicut enim verborum multitudo animos audientium distrahit: ita feliciores in informando sunt, qui multa breviter complectuntur atque absolute & bene dixit, quisquis tyrones ex compendiis discere; in voluminibus ve-

):(3 ro

ro vagari adfirmavit. Quod
si igitur hæc præcepta fideliter
memoriæ fuerint mandata, non
frustra erit reliquus labor, qui di-
visiones definitionesq; per exem-
pla declarat, debent enim ista cō-
jungi; quum iter, quod per præ-
cepta longum, breve & efficax sit
per exempla. Ceterū de industria
Canones hîc non ponuntur, (ex-
ceptis qui ad Suppositionem, ad
mentem tuę Logicæ scriptā; & ad
Syllogismi formationē faciunt.)
ut scias, quod TIBI ad tuam Diale-
cticam, quam in schola explicari
audivisti, ceu ad cynosuram sit re-
currendum. Animus quidem fu-
erat, limitationes Maximarum,
inprimis Topicarum, ex philoso-
phicis

phicis scriptis *Dn. Dn. DANN-*
HAVERI, CALOVII, STHA-
LII, SCHEIBLERI, excerptas,
& ad Logicam tuā accommoda-
tas addere: sed cum recordarer,
prima tantum hujus artis elemen-
ta hîc tradi, res omissa est; ob id
etiam, quod omnem laborem in
illis explicandis frustra impendi
experimur, nî terminorum, varia-
rumque distinctionum cognitio,
ex Metaphysica ad captum di-
scientium prius fuerit proposita.

Atq; hæc sunt, quæ apud *TE* po-
tissimum, mî *BRACKENHOFFERE!*
præfari volui. es enim è numero
etiam eorum, qui vel hortatu ius-
suq; *DNN. PARENTUM*; vel proprio
instinctu, meique amore, meâ in-
forma-

formatione privata & usi sunt, &
etiamnum utuntur. Quod quan-
to mihi sit solatio, multis explica-
rem verbis, si instituti ratio per-
mitteret. Quod reliquum est, TI-
BI promotionem tuam ad lectio-
nes publicas sincere gratulor.
D. O. M. suo numine tuis studiis
ita adfit, ut tandem ex iis uberri-
mo quoque fructu percepto PA-
TRIAE TVÆ, *alumna mea beneficen-*
tissima, sic inservire discas, ut
(quod porro bene vertat!) ad
AVITARUM PATERNARUMQUE VIRTU-
TUM CULMEN evadas. Vale. Scribe-
bam V. Id. April. c10 Idc LXVII.

COMPENDII
LOGICI
PROOEMIUM.

IN LOGICÆ DOCTRINA PROOEMIALI
quenam sunt notanda ?

Duo : Definitio & Divisio Logicæ.

Quid est Logica ?

Logica est habitus instrumentalis, discernens verum à falso.

Quodnam est definitum ?

LOGICA.

Vnde derivatur hæc vox LOGICA.

A Græco nomine λόγος. h. e. oratio, sermo.

Vocabulum λόγος quot modis accipitur ?

Quatuor.

Quanam est prima acceptio ?

Primo, sumitur vox λόγος Theologicè, & notat verbum Substantiale seu Essentiale, hoc est, Filium Dei.

Quanam est secunda acceptio ?

Secundo, sumitur vox λόγος Poëticè, pro vano sermone. h. e. Narrenthädigungen / eytle possen.

A

QUA

Quenam est tertia?

Tertio, accipitur Arithmeticè pro computatione.

Quenam est quarta?

Quarto, accipitur vox λόγος Philosophicè.

A quo λόγος derivatur Logica?

A λόγος qui Philosophicè accipitur.

Λόγος Philosophicè acceptus quotuplex?

Duplex, vel Internus, vel Externus.

Quid est λόγος Internus?

Est ipse conceptus rerum, de quibus differendum: & vocatur RATIO.

Quid est λόγος Externus?

Est ipsorum conceptuum prolatitius sermo: & vocatur ORATIO.

Derivatur ne LOGICA à λόγος interno, an vero ab externo?

Potius derivatur à λόγος interno, quam externo, quia & mutus potest esse LOGICUS.

LOGICA quomodo aliàs vocatur?

Alio nomine dicitur DIALECTICA.

Vocabulum DIALECTICA unde derivatur?

A Græco verbo διαλέγεσθαι. h. e. differere, verba inter se mutare.

Hæ duæ voces LOGICA & DIALECTICA differuntne inter se?

Quoad Philosophos veteres non differunt, ut qui hanc doctrinam modo vocarunt Lo-

DEFINITIONE.

LOGICAM, modo DIALECTICAM: Sed quoad Philosophos recentiores differunt.

Quomodo?

Ut Totum & ut Pars: Scilicet LOGICA notat omne id, quod in hac doctrina proponitur; DIALECTICA vero certam tantum partem.

Quam partem?

Eam, quæ aliàs Topica dicitur, & in Epitome nostra Dialectica explicatur à p. 42. usq; ad p. 57.

Hac dicta sunt de Definito: iam expone quot partibus constet ipsa Definitio?

Duabus partibus constat Definitio, scilicet Genere proximo, & Differentia specifica;

Quodnam est LOGICÆ genus proximum?

HABITUS INSTRUMENTALIS.

Differentia unde desumitur?

A Fine & ab Objecto.

Finis Logica quotuplex?

Duplex: *vel Internus, vel Externus:*

Quinam est Finis Logica Internus?

Ipsa Formatio Syllogismi.

Quinam est Finis Logica Externus?

Ipsa veritas, quam à falsitate discernit Logica.

Quomodo Logica considerat veritatem?

In actu directivo: *h. e.* Logica ostendit & dirigit viam, quæ ad veritatem inveniendam ducit.

A 2

Quod-

*Quodnam est objectum Logica? sive, Circa quid
versatur Logica?*

Objectum Logicæ est Oratio, quæ tractatur vel in secunda mentis operatione, vel in tertia.

Ergone prima mentis Operatio ad objectum Logica non pertinet?

NON: Ratio est ea, quia in terminis simplicibus, quæ in prima mentis operatione explicantur, neque veritas, neque falsitas est.

DE

DIVISIONE LOGICÆ.

Quomodo dividitur Logica?

In partem Formalem, & in partem Materialem.

Vnde desumitur fundamentum hujus divisionis?

A diversa consideratione Syllogismi, qui est vel formalis, vel materialis.

Pars formalis quomodo aliàs vocatur?

Generalis sive communis, quia in genere in tribus mentis operationibus docet, quomodo omnis Syllogismus sit formandus.

Pars materialis quomodo aliàs dicitur?

Specialis sive propria, quia in specie docet, quænam sit Syllogismi materia.

—o— (o) —o—

LOGI-

DIVISIONE. 5
LOGICÆ
PARS FORMALIS

DE
PRIMA MENTIS OPERATIONE.

Quid docet prima mentis Operatio?

Prima mentis operatio docet terminos
simplices.

*Quot membra sunt in prima mentis operatione
notanda?*

Quinque. 1. PRÆCOGNITIO TERMINORUM.
2. PRÆDICABILIA. 3. ANTEPRÆDICAMENTA.
4. PRÆDICAMENTA. 5. POSTPRÆDICAMENTA.

MEMBRUM PRIMUM.

DE
PRÆCOGNITIONE TERMINORUM.

Quid est Terminus?

Terminus est vox significativa, ex qua o-
ratio componitur, & in quam oratio resolvi-
tur. e. g. Cœlum. Arbor.

Quot sunt Terminorum Divisiones?

Septem.

Quanam est prima divisio?

In Notionem primam & secundam.

Quid est Terminus Notionis primæ?

Terminus Notionis primæ est omnis res,
quæ per se, etiam cuivis rustico, nota est. e. g.
Arbor, Lignum.

A 3

Quid

Quid est Terminus Notionis secundæ?

Terminus Notionis secundæ est omnis terminus artis, quem in Schola discimus. *e. g.* Nominativus Casus. Genus Masculinum. Dactylus pes. Indicativus Modus. &c.

Quenam est secunda divisio?

In Syncategorema, Categorema, & ex utroque mixtum.

Quid est Categorema?

Categorema est terminus, qui per se vel Subjectum, vel Prædicatum in propositione potest fieri. *e. g.* Arbor. Coelum.

Quid est Syncategorema?

Syncategorema est Terminus, qui per se, h. e. absque addito alio vocabulo, neque Subjectum, neque Prædicatum in propositione potest fieri.

Quanam pertinent ad Syncategoremata?

Primo. Signa quantitatis. *e. g.* omnis, nullus, quidam, quidam non.

Secundo. Omnes voces partium indeclinabilium.

Tertio. Adjectiva adjectivè sumpta.

Quarto. Casus obliqui.

Quid est Terminus mixtus?

Mixtus terminus est, qui miscetur, sive componitur, ex Categoremate & Syncategoremate. *e. g.* NOVA, (*substantivè sumpto hoc*

voca-

vocabulo) hoc est, Res (qui terminus est Categoriema) novæ (adiective, est Syncategoriema.)

Quenam est tertia Termini divisio?

In positivum & negativum.

Quid est Terminus Positivus?

Terminus positivus est, qui rem aliquam ponit. e.g. Arbor.

Quid est terminus Negativus?

Terminus negativus est, qui negat.

Negatio quotuplex?

Negatio est triplex.

Scilicet?

1. Actualis seu contradictoria, quæ actu negat. e.g. NON EST arbor. 2. Negatio infinita, quæ in infinitum negat. e.g. EST NON-arbor. 3. Privativa, quæ privative negat. e.g. EX NON arbore fit arbor.

Quenam est quarta Termini divisio?

In abstractum & concretum.

Quid est Terminus abstractus?

Terminus abstractus est, qui notat solam formam. e.g. Humanitas. Albedo. Ubi etiam licet nova Vocabula fingere. e.g. Arboritas.

Quid est Terminus concretus?

Terminus concretus est, qui notat formam

§ PRIMA MENTIS
mam cum subjecto. e. g. Homo. Album. Ar-
bor.

Quanam est quinta Termini divisio ?
In Communem & Singularem.

Quid est Terminus Communis ?
Terminus Communis est, qui de pluribus
potest dici. e. g. Arbor.

Quid est Terminus Singularis ?
Terminus Singularis (seu individuum) est,
qui notat rem unam & certam. e. g. Hæc
arbor.

Quanam est sexta Termini divisio ?
In Prædicabilem & Subjicibilem.

Quid est Terminus Prædicabilis ?
Terminus prædicabilis est, qui secundum
naturam de pluribus potest affirmari. e. g. Arbor.

Quid est Terminus Subjicibilis ?
Terminus Subjicibilis est, de quo secundum
naturam aliud potest affirmari. e. g. Hæc arbor.

Quid hic notandum ?
Quod unus idemque terminus & subjici-
bilis esse possit, scil. ratione superioris; & si-
mul etiam prædicabilis, scil. ratione inferio-
ris. e. g. Arbor, respectu Plantæ, est subjicibi-
lis; respectu Cerasi vero est prædicabilis.

Quanam est septima Termini divisio ?
In Complexum & in Incomplexum.

Quæ

Quotuplex est Terminus Complexus?

Terminus Complexus est triplex: *Primo est complexus re*, qui complectitur plures res. e.g. lego. *h. e.* ego lego. *Secundo est complexus voce*, qui complectitur plures voces. e.g. Redemptor generis humani. *Tertio est complexus re & voce simul*, qui complectitur plures res & plures voces. e.g. Petrus doctus.

Quotuplex est Terminus Incomplexus?

Etiam triplex: *Primo est incomplexus re*, qui notat unam tantum rem. e.g. Redemptor generis humani. *Secundo est incomplexus voce*, qui notat unam tantum vocem. e.g. lego. *Tertio est incomplexus re & voce simul*, qui notat unam tantum rem, & unam tantum vocem. e.g. Petrus.

MEMBRUM SECUNDUM.

DE

PRÆDICABILIBUS.

Quodnam est secundum Membrum prima mentis operationis?

Prædicabilia.

Quid sunt Prædicabilia?

Prædicabilia sunt nomina notionis se-

A S CUN-

cundæ, quibus Logicus distinguit nomina
notionis primæ.

Quot sunt Prædicabilia?

Quinque: Genus. Species. Differen-
tia. Proprium. Accidens.

DE GENERE.

Quid est Genus?

Genus est Synonymum, quod de speciebus
prædicatur in Quid.

Quomodo Genus prædicatur de speciebus IN

QV I D?

Quando Genus dicit, *Quid sit species? e.g.*
Si quæro: *Quid est Homo?* Tunc Genus re-
spondet: *Est animal.*

Quot sunt Generis divisiones?

DUÆ.

Quanam est prima divisio?

Genus *vel* est summum, *vel* intermedium.

Quid est Genus Summum?

Genus summum est, supra quod non da-
tur aliud.

Quot sunt Summa genera?

DECEM: Substantia, Quantitas, Qua-
litas, Relatio, Actio, Passio, Ubi, Quando,
Situs, & Habitus.

Quid est Genus intermedium?

Genus intermedium est, quod medium
est

est inter summum genus, & ultimam specie.

Intermedium genus quomodo aliàs vocatur?

Genus intermedium vocatur aliàs subalternum, quia modo genus est, respectu inferioris; modo species, respectu superioris.

Quenam est altera Generis divisio?

II. Genus vel est proximum, vel remotum.

Quid est proximum genus?

Genus proximum est, quod prope specie est.

Quid est Genus remotum?

Genus remotum est, quod longè abest à specie.

E. G.

Genus (Substantia) Summum.

Genus { Corpus } subalternum.
 { Vivens }

Genus (Animal) proximum.

Species (Homo) infima.

Indi- (Hic Homo) -viduum.

DE SPECIE.

Quid est Species?

Species est Synonymum quod de pluribus numero differentibus prædicatur in Quid.

Quomodo species prædicatur de individuis

IN QUID?

Quando Species dicit, *Quid sit Individuum.*

um.

um. e. g. Si quæro: Quid est Petrus? Tunc Species respondet: Est Homo.

Quotuplex est Species?

Species est duplex: Primo, Species infima: Secundo, Species subalterna.

Quid est Species infima?

Species infima seu specialissima est, quæ semper species manet, & nunquam potest fieri genus. e. g. Homo.

Quid est species subalterna?

Species subalterna est, quæ respectu superiorum est Species, respectu inferiorum vero est Genus. e. g. Corpus.

DE DIFFERENTIA,

Quid est Differentia?

Differentia est Synonymum, quod de Specie ultima, vel specie differentibus, prædicatur in quale quid.

Quid est quale quid?

Quale Quid, seu Essentiale, est, quod quærenti, Quid res sit quoad essentiam? dicit, quod sit hoc vel illud. e. g. Si quæro: Homo, quale est Animal quoad essentiam? tunc respondetur: Est animal rationale. Inest autem differentia suo subjecto per essentiam Constitutive. h. e. constituit essentiam sui subjecti.

Quo

Quotuplex est Differentia?

Differentia est *vel* divisiva, *vel* constituti-
va.

Quid est Differentia divisiva?

Differentia divisiva est quæ dividit supe-
rius.

Quid est Differentia constitutiva?

Differentia constitutiva est quæ aliquid
constituit.

Differentia constitutiva quotuplex?

Triples: *Vel Generica*, quæ constituit ge-
nus: *Vel Specifica*, quæ constituit speciem: *Vel*
Individualis, quæ constituit individuum.

E. G.

Animal.

Diff. (Rationale) - *rentia di-* (Irration.) - *visiva.*

Diff. constit. Specifica.

Diff. constit. Generica.

Homo.

Bestia.

Hoc rationale est *differ. constit. individua-*
lis.

DE

PRIMA MENTIS
DE PROPRIO.

Quid est Proprium?

Proprium est paronymum, quod de omni, solo, semper, & reciproce, *in quale necessarium* prædicatur.

Quid est Quale Necessarium.

Quale Necessarium est, quod non potest non sequi essentiam jam constitutam. e. g. Risibile respectu hominis. Inest autem Proprium in quarto modo suo subjecto *per essentiam Consecutive*. h. e. consequitur essentiam jam constitutam.

Quot sunt modi Proprii?

Quatuor: *Primus modus est, qui competit soli (speciei) non omni (individuo illius speciei.) e. g. Esse Medicum competit soli homini, sed non omni homini. Secundus modus est, qui competit omni (individuo alicujus speciei) sed non soli (illi speciei.) e. g. Esse bipedem competit omni homini, sed non soli homini. Tertius modus est, qui competit soli (alicui speciei) omni (individuo illius speciei) sed non semper. e. g. Canescere competit omni homini, & soli homini, sed non semper. Quartus modus est, qui competit soli (alicui speciei) omni (individuo illius speciei) semper (actu primo) & reciproce. e. g. Omnis homo est risibilis, & omne risibile est homo. Continentur quatuor hi modi sequente versu:*

Est Medicus: Bipes: Canescens: deniq; Ricens.

Pro-

Proprium in quarto modo quotuplex?

Duplex: *Primò, Complexum seu Coniunctum*, quod includit conceptus oppositos, & sub disjunctione cum suo subiecto convertitur. *e.g.* *Omne quantū est vel æquale vel inæquale*: Et quicquid est vel *æquale* vel *inæquale*, est quantum. Sic: *omnis numerus est vel par vel impar*: Et quicquid & vel *par* vel *impar*, est Numerus. *Deinde, Incomplexum seu Simplex*, quod non includit conceptus oppositos, & solitarie cum subiecto convertitur. *e.g.* *Omnis homo est risibilis*: Et *omne risibile est homo*.

DE ACCIDENTE PRÆDICABILI.

Quid est Accidens Prædicabile?

Accidens prædicabile est paronymum, quod *in quale contingenter* prædicatur de subiecto singulari.

Quid est Quale Contingens?

Quale Contingens est, quod potest abesse & adesse, citra subiecti læsionem. *e.g.* *Paries est albus. Homo est dives.*

Quotuplex est Accidens prædicabile?

Duplex: *vel Separabile*, quod facile separari potest à suo subiecto. *e.g.* *doctrina*: *vel Inseparabile*, quod difficulter separari potest à suo subiecto. *e.g.* *durities respectu auri.*

MEM-

PRIMA MENTIS
MEMBRUM TERTIUM.

DE
ANTEPRÆDICAMENTIS.

*Quodnam est tertium membrum in prima
mentis operatione?*

Anteprædicamenta.

Quot sunt Anteprædicamenta?

Quatuor: 1. Æquivocum, Græce ἰσώνυμον.
2. Univocum, Græce συνώνυμον. 3. Analogum
seu Proportione respondens. 4. Denomina-
tivum, Græce παρώνυμον.

Quid est Terminus Æquivocus?

Æquivocus terminus est, qui de multis di-
citur tantū quoad nomen. e. g. Vox *Homo* di-
citur de Homine picto, & mortuo, & sculpto.

Terminus æquivocus quotuplex?

Duplex: Æquivocus æquivocans, & Æ-
quivocus æquivocatus.

Quid est æquivocus æquivocans?

Æquivocus æquivocans est una vox, quæ
de multis, tantum quoad nomen, dicitur. e. g.
Homo.

Quid sunt æquivocæ æquivocata?

Æquivocæ æquivocata sunt illæ multæ
res, quibus una hæc vox æquivocè communis
est. e. g. *Homo pictus*, *Homo mortuus*, *Ho-
mo sculptus*.

Æquivocæ

Æquivocus æquivocans quomodo subdividitur?
In *Æquivocum à casu, & à consilio.*

Quid est æquivocum à casu?

Æquivocum à casu est, ubi nullam possum reddere rationem, ob quam una vox de multis rebus æquivoce dicitur. e. g. Ius, de lege & offa. Eruca, de verme & de herba.

Quid est æquivocum à consilio?

Æquivocum à consilio est, ubi possum reddere rationem, ob quam una vox de multis rebus æquivoce dicitur: eaque ratio desumitur vel à similitudine, vel à proportione.

Da Æquivocum à Similitudine?

Homo pictus ideo vocatur Homo, quia similis est homini vero.

Da Æquivocum à Proportione?

Vox Os dicitur de parte animalis, & de radice: Sicut enim animal ore capit cibum, ita Planta per radicem attrahit ex terra succum. Vox PES tribuitur & membro animalis, & parti scamni: Sicut enim animal, ita & scamnum sustentatur pedibus.

Quid est Terminus Univocus?

Terminus univocus est, qui de multis, & quoad nomen, & quoad definitionem æqualiter dicitur. e. g. Animal dicitur æqualiter de homine & bestia. Homo dicitur æqualiter

B

de

de Petro, Paulo, Johanne. *Rationale* dicitur æqualiter de Michaële, Jacobo, Andrea &c.

Quot sunt Univoca?

Tria: Genus. Species. Differentia.

Quid est Terminus Analogus?

Terminus Analogus est, qui de multis inæqualiter dicitur, scil. de uno primariò, de altero secundariò: e.g. *Ens* primariò de DEO dicitur, secundariò de creatura.

Quid est Denominativum?

Denominativum est, quod ab alio denominatur sive derivatur.

Quot sunt hic notanda?

Tria.

i. Forma Denominans. 2. Denominatum. 3. Denominativum

Fortitudo. Alexander. Fortis.

Altitudo. Mons. Editus.

Quot modis fit Denominatio?

Duobus modis: *Primo* ob significationem & inflexionem vocis simul. e.g. Fortis à Fortitudo. *Deinde* ob solam significationem. e.g. Editus ab Altitudo.

MEMBRUM QUARTUM.

DE

PRÆDICAMENTIS.

Quodnam est quartum membrum in prima mentis operatione?

Præ-

Prædicamenta.

Quot sunt Prædicamenta?

Decem: Substantia. Quantitas. Quali-
tas. Relatio. Actio. Passio. Ubi. Quando.
Situs. Habitus.

Quid est Substantia?

Substantia est ens per se subsistens:

Quotuplex est Substantia?

Duplex: vel prima, vel secunda:

Quid est Substantia prima?

Substantia prima est omne individuum
substantiale. e.g. Hic Homo:

Quid est Substantia secunda?

Ad substantiam secundam pertinent o-
mnia genera, & omnes species Substantiales:
e.g. Animal. Homo.

Quid est Quantitas?

Quantitas est accidens prædicamentale, à
quo res dicitur quanta:

Quantitas quotuplex est?

Quantitas est duplex: vel continua, quæ
aliàs dicitur extensa, seu Magnitudo; vel dis-
creta, quæ aliàs dicitur divisibilis, seu Multi-
tudo.

Quid est Magnitudo?

Magnitudo est quantitas, cujus partes continuantur & cohærent.

Quotuplex est Magnitudo?

Magnitudo est duplex: *vel* permanens, quæ in quovis momento suum habet esse. *e.g.* Linea. Superficies. Corpus. *vel* successiva, quæ multa requirit momenta ad suum esse. *e.g.* Tempus.

Quid est Linea?

Linea est quantitas habens solam longitudinem.

Quid est Superficies?

Superficies est quantitas habens longitudinem & latitudinem.

Quid est Corpus?

Corpus est quantitas habens longitudinem, latitudinem, & profunditatem.

Quid est Tempus?

Tempus est mensura motûs coelestis secundum prius & posterius.

Quid est Multitudo?

Multitudo est quantitas, cujus partes sunt discretæ.

Quotuplex est Multitudo?

Multitudo est duplex: *vel* permanens. *e.g.* Numerus. *vel* successiva. *e.g.* Oratio.

Quid est Numerus?

Nume

Numerus est Multitudo ex unitatibus collecta. *Quoruplex est Numerus?*

Duplex: *vel* Numerus Numerans seu Abstractus, qui notat solum Numerum. *e. g.* Quatuor. Triginta. *vel* Numerus Numeratus seu Concretus, qui notat Numerum cum Materia. *e. g.* Quatuor Floreni. Triginta Milites.

Quid est h. l. Oratio?

Oratio h. l. notat morulas in oratione discretas. *Quid est Qualitas?*

Qualitas est accidens prædicamentale, à quo res dicitur qualis.

Quot sunt species Qualitatis?

Quatuor: Potentia naturalis, ad quam impotentia: Habitus, ad quem dispositio: Qualitas afficiens, ad quam passio: Figura, ad quam forma refertur.

Quid est Potentia Naturalis?

Potentia naturalis est ipsa vis & facultas agendi, quam res quælibet ab ipsa statim natura habet. *e. g.* Risibilitas in homine. Vis generandi in planta.

Quanam pertinent ad Potentiam Naturalem?

Ad potentiam naturalem pertinent Intellectus. Voluntas. Omnes sensus, tam exteriores quam interiores. Virtutes plantarum, & animalium, & lapidum, & mineralium.

Quid est impotentia naturalis?

Impotentia naturalis est qualitas, qua aliquid ineptum est ^{ad} agendum aut patiendum. *e.g.* Impotentia in infante ad incedendum. Imbecillitas in ventriculo ad coquendum.

Quomodo h. l. consideratur impotentia?

Consideratur h. l. impotentia non privative, sed positive; eoq; modo est in hoc prædicamento, quatenus notat potentiam, sed imperfectam. *e.g.* imbecillitas videndi in sene.

Quid est Habitus?

Habitus est accidens, quo potentia naturalis corrigitur, & ad agendum redditur facilius. *e.g.* Grammatica. Athletica.

Quenam pertinent ad Habitus?

Ad Habitus pertinent omnes Scientiæ, Artes, Virtutes, Vitia. *Item* Agilitas Corporis, qualis est in saltatoribus. *Item* omnes affectiones quæ in homine cernuntur.

Dixisti supra, Genus Logicæ esse Habitus Instrumentalem, scire ergo volo, quotuplex sit Habitus?

Duplex: *Vel* Animi, qui se exserit per Animum: *Vel* Corporis, qui se exserit per membra Corporis.

Habitus Corporis quotuplex est?

Duplex: *Vel* acquisitus, qui propria acquiritur cura. *e.g.* Habitus saltandi, habitus digla-

digladiandi. *Vel* infusus, qui absque cura nostra nobis infunditur. e.g. Habitus sculpendi pingendique in Bezeleel. *Exod.* 31. v. 2. *seqq.* in Ahaliab. *Exod.* 31. v. 6. Adde *Exod.* 28. v. 3. & *cap.* 35. v. 30. *seqq.* & *cap.* 36. v. 1.

Habitus Animi quotuplex?

Duplex: *Vel* acquisitus, qui propria acquiritur cura. *Vel* infusus, qui per alienam acquiritur operationem. e.g. Cum Apostoli die primo pentecostali variis linguis locuti sunt, erat is habitus animi infusus. Sie waren zuvor in keine Schul gegangen/ in welchen sie die Sprachen haben müssen erlernen.

Habitus Animi acquisitus quotuplex est?

Habitus Animi acquisitus est duplex: *Vel* *Intellectualis*, qui se exserit per Intellectum: *Vel* *Voluntarius*, qui se exserit per Voluntatem.

Habitus Intellectualis quomodo dividitur?

In Principalem, qui propter se ipsum expectitur: & *Instrumentalem*, qui fini principalem habituum inservit.

Quot sunt habitus Instrumentales?

Tres: Grammatica. Logica. Rhetorica.

Habitus Principalis quotuplex est?

Duplex: *Vel* *Theoreticus* seu *Contemplativus*, qui pro objecto habet res necessarias, & pro fine nudam contemplationem: *Vel* *Practicus* seu *Activus*, qui pro objecto habet re-

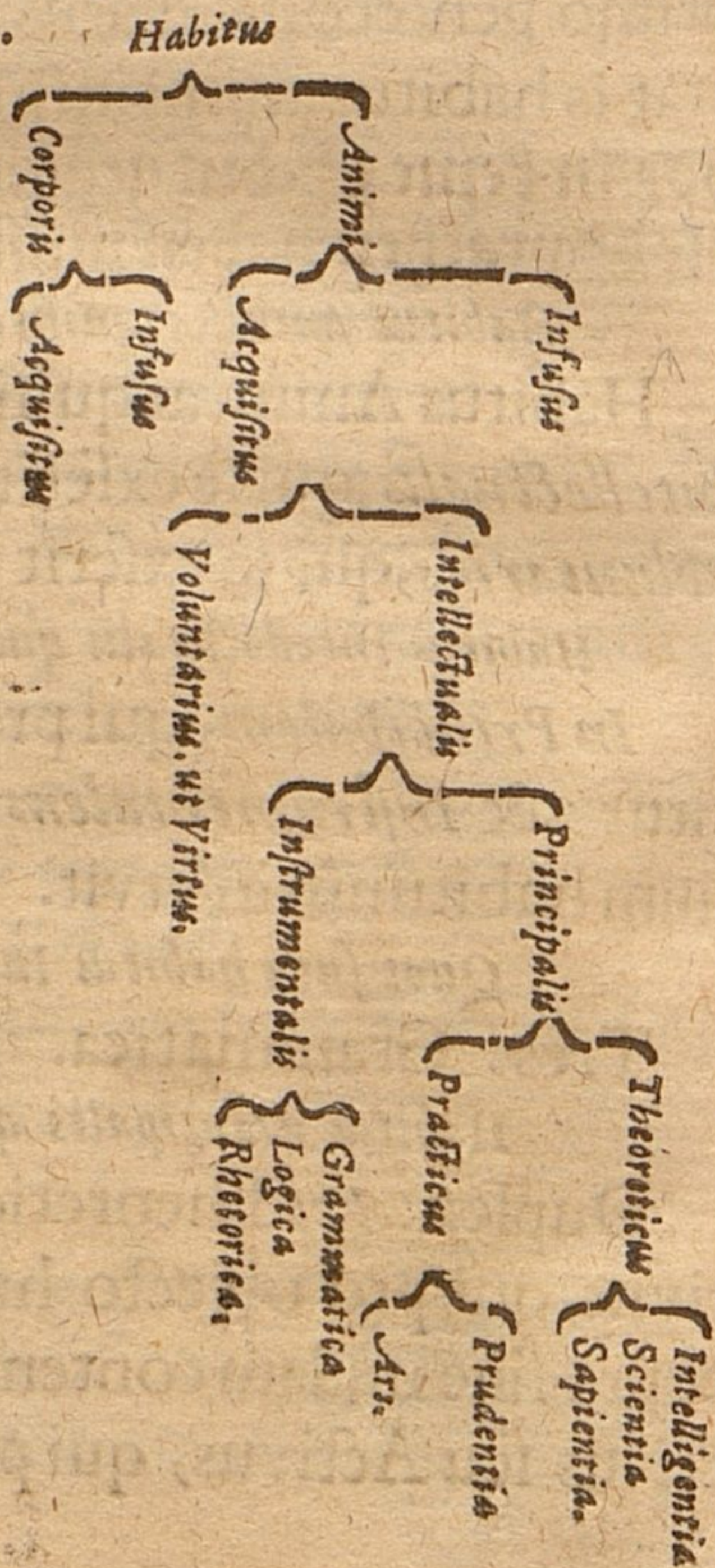
contingentes, & pro fine, vel $\omega\epsilon\zeta\iota\nu$ seu actionem, vel $\pi\acute{o}\iota\eta\sigma\iota\nu$ seu effectiorem.

Quot sunt Habitus Theoretici ?

Tres: *Intelligentia*, quæ est habitus principiorum: *Scientia*, quæ est habitus conclusionum: *Sapientia*, quæ est habitus principiorum & conclusionum.

Quot sunt habitus Practici ?

Duo: *Prudentia*, quæ est habitus animi cum recta ratione activus: *Ars*, quæ est habitus cum recta ratione effectivus.

Quid est Dispositio ?

Dispositio est qualitas inchoata vel in animo, vel in corpore. Talis est prima cujusque artis acceptio ac præparatio in tyrone.

Quid est qualitas afficiens ?

Qualitas afficiens est, quæ movet *Vel* Sensus externos. *e.g.* Color visum: Sonus auditum: Odor odoratum: Sapor gustum: *Trætabilis qualitas* Tactum. *Vel* Animum, quò pertinent omnes affectus. *e.g.* Amor, Odium: Desiderium, Fuga: Gaudium Tristitia: Spes, Desperatio: Audacia, Timor: Ira.

Quid est Passio ?

Passio est qualitas subita & brevis, vel in animo, vel in corpore. *e.g.* Rubor ex pudore: Dolor ex ictu.

Quid est Figura ?

Figura est qualitas, orta ex quantitate, sine mentione materiæ. *e.g.* Idea ædificii.

Quid est Forma ?

Forma est qualitas, orta ex quantitate, cum mentione materiæ. *e.g.* Forma ædificii ex sua materia extructi.

Quid sunt Relata ?

Relata sunt talia entia, quorum unum refertur ad alterum.

Relatio est mutua unius ad alterum respectus.

B 5

Quo-

Intelligentia

PRIMA MENTIS
 Quotuplicia sunt Relata?

Relata sunt duplicia: *Alia* dicuntur Prædicamentalia, seu secundum esse, quæ necessario requirunt coexistentiam. *e. g.* Præceptor & Discipulus. *Alia* vocantur Transcendentalia seu secundum dici, quæ non necessario requirunt coexistentiam. *e. g.* Anima in coelo refertur ad corpus quod est in terra.

Quid est Actio?

Actio est omnis actus secundus (*h. e. ipsa operatio*) potentiaæ activæ. (*h. e. cujus actus est agere.*) *e. g.* Legere. Scribere. Discere.

Quid Passio?

Passio est omnis actus secundus potentiaæ passivæ. *e. g.* Vapulare. Amari. Legi.

Quid est Vbi?

Ubi est præsentia rei in loco. *e. g.* Johannes est in Schola, in Templo.

Quid est Quando?

Quando est existentia rei in tempore. *e. g.* heri. hodie. cras.

Quid est Situs?

Situs est dispositio corporis ad locum. *e. g.* esse pronum, obliquum, transversum.

Quid est Habitus?

Habitus est applicatio indumenti vel ornamenti ad corpus. *e. g.* esse torquatum, armatum.

MEM-

MEMBRUM QUINTUM.

DE

POSTPRÆDICAMENTIS.

Quodnam est quintum Membrum in prima mentis operatione?

Postprædicamenta.

Quot sunt Postprædicamenta?

Quinque: 1. Repugnantia. 2. Prius & Posterius. 3. Simul. 4. Motus. 5. Habere.

Quid sunt Repugnantia?

Repugnantia sunt tales termini, qui inter se pugnant.

Quotuplicia sunt Repugnantia?

Duplicia: vel Disparata, vel Opposita.

Quid sunt Disparata?

Disparata sunt quorum unum opponitur multis. e. g. Mensa opponitur libro, atramentario, cultro, circulo. &c.

Quid sunt Opposita?

Opposita sunt quorum unum opponitur uni. e. g. Felix, infelix: Calor, frigus.

Opposita quotuplicia sunt?

Quadruplicia: 1. Contraria. 2. Relativa. 3. Privativa. 4. Contradictoria.

Quid sunt Contraria?

Contraria sunt opposita, quæ sub eodem genere inter se per essentiam distant, & ab eodem

dem

dem subjecto, nisi alterum insit à naturâ, se mutuo profligant.

Quotuplicia sunt Contraria?

Duplicia : *vel* immediata, ubi non datur tertium. *e. g.* Par & Impar. *vel* mediata, ubi datur tertium. *e. g.* Albedo & Nigredo.

Quid sunt relatè opposita?

Relatè opposita, sunt duo relata, quorum unum per naturam petit alterius coexistentiam. *v. g.* Pater & Filius.

Quid sunt privative opposita?

Privativè opposita sunt habitus & privatio, circa idem numero subjectum capax, in certâ ejus parte, juxta determinatum à natura tempus. *e. g.* Visus & Cœcitas.

Quid est h. l. Habitus?

Habitus h. l. est præsentia formæ, quæ adesse debet. *e. g.* Visus.

Quid est Privatio?

Privatio est absentia formæ, quæ adesse debet. *e. g.* Cæcitas.

Quid sunt Contradictoria?

Contradictoria sunt unius ejusdemque simplex affirmatio & negatio. *v. g.* est lapis, non est lapis.

Quot

Quot Modis dicitur Prius & Posterius?

Quinque modis, qui sequenti disticho continentur:

*Tempore: natura: prius ordine: dic & honore:
Causam causato dicimus esse prius.*

Quot modis dicitur simul?

Tribus modis. 1. Tempore, quæ simul fiunt. 2. Relatione, si unum refertur ad alteram. 3. Divisione.

Quid est Motus?

Motus est passio, qua aliquid ex contrario in contrarium mutatur.

Quot sunt species Motus?

Sex: *Generatio*, per quam substantia generatur. 2. *Corruptio*, per quam substantia corrumpitur. 3. *Augmentatio*, per quam res augetur in quantitate. 4. *Diminutio*, per quam res diminuitur in quantitate. 5. *Alteratio*, per quam res alteratur sive mutatur in qualitate. 6. *Motus Localis*, per quem res de loco in locum movetur.

Modos Habendi & Inessendi.

petas ex Logica tua p. 41.

DE

Propositio enuntiatio significans verum vel falsum.

30

SECUNDA MENTIS

DE

SECUNDA MENTIS OPE-

RATIONE.

Quid docet Secunda Mentis operatio?

SECUNDA mentis Operatio docet composi-
tionem & divisionem terminorum sim-
plicium.

Quot membra hic sunt notanda?

Quatuor: 1. PRINCIPIA: 2. ACCEPTIO.
3. DIVISIO. 4. DISCRETIO VERI A FALSO.

MEMBRUM PRIMUM.

DE

PROPOSITIONUM PRINCIPIS.

Principia Propositionum quotuplicia sunt?

Duplicia: *vel* proxima, ut Subjectum &
Prædicatum & Copula: *vel* remota, ut no-
men Logicum & verbum Logicum.

Quid est Subjectum?

Subjectum est, quod subjicitur, & de quo
aliquid prædicatur; seu quod habet rationem
materiæ; & in scala prædicamentali est ter-
minus inferior.

Quid est Prædicatum?

Prædicatum est, quod prædicatur de alio;
seu quod habet rationem formæ; & in scala
prædicamentali est terminus superior

Quid

Quid est Nomen Logicum?

Nomen Logicum est vox significans ex instituto, finita, ac sine tempore, cujus nulla pars (materialis) significat separatim id, quod tota vox significat, quæque adjuncto EST aut NON EST efficit orationem, quæ verum vel falsum significat. ut Animal.

Quid est Verbum Logicum?

Verbum Logicum est vox significans ex instituto, finita, cum tempore præsentis, & modo indicativo, cujus nulla pars (materialis) significat separatim id, quod tota vox significat, & semper eorum, quæ de aliquo dicuntur, est nota. ut Movetur.

*Quid fit ex conjunctione nominis Logici
& verbi Logici?*

Ex conjunctione nominis Logici, & verbi Logici, fit oratio Logica.

Quid est oratio Logica?

Oratio Logica est composita ex nomine & verbo logico utroque, significans verum vel falsum determinate. e.g. Pietas est utilis: Petrus est Apostolus.

Per quid componitur Oratio Logica?

Per copulam, quæ est VEL Verbalis, VEL Conjunctionalis.

Copula

Copula Verbalis quotuplex est?

Duplex: PRIMO, *vel est explicita*, quando τὸ Est expresse ponitur. e.g. Homo est loquens; *vel implicita*, quando τὸ Est non expresse ponitur. e.g. homo loquitur. DEINDE, *vel est secundi adjecti*, quando potest explicari per EXISTIT. e.g. homo est. h.e. homo existit. *vel tertij adjecti*, si prædicatum nude cum subiecto copulatur. e.g. Aristoteles est Homo.

Copula Conjunctionalis quotuplex est.

Copula Conjunctionalis est Triplex: *Vel Hypothesica seu conditionalis, ut Si, NISI. Vel Disjunctiva, ut AUT, VEL, SIVE, SEU. Vel Copulativa, ut ET, ATQUE.*

MEMBRUM SECUNDUM.

DE

SUPPOSITIONE: STATU: AMPLIATIONE.

Quid est Suppositio?

Suppositio est substitutio vocis pro suo significato. Wann man an statt der Sachselbsten/die man nicht allzeit kan an der hand haben/sich des Worts allein gebraucht.

Quotuplex est Suppositio?

Id sequenti continetur Tabella:

Suppo:

Complete, cum descendo ad singula (individua) generum: h. e. cum prædicatum competit omnibus subjecti individuis singulatim & seorsim. e. g. Homo est animal; h. e. & hic, & iste, & ille homo, in individuo sumptus, est animal. Germanicè explicatur: Ein jeder insonderheit.

Incomplete, cum descendo ad genera singulorum: h. e. cum prædicatum competit tantum certis generibus vel speciebus. e. g. Omne animal fuit in arca Noæ. Omnis natio fuit Hierosolymis; tempore effusionis visibilis Spiritus Sancti. Germanicè explicatur: Allerley.

Indefinita, cum Subjectum explicatur cōse, seu indeterminate; seu vage, seu siunctive. e. g. Aliqua auris requiritur audiendum: scil. vel dextra, vel sinistra. Opus est mihi pileo: sc. hoc vel isto. *Determinate*, cum prædicatum competit uni rei in individuo. e. g. Hic homo est doctus. Filius Mariæ est Christus. Petrus est Apostolus.

C

Suppositio } *Propria*, est vocis in sua significatiōe. Homo est animal. Estque distributiva: id est fit

Improperia se est acceptiōe impropria signifi. e. g. Prata rodes est

do
ns;
oo-
est
per
vel
je-

Vel
ISI.
Vel

M-

o si-
ach
and

ppo-

Suppositio

Propria, est acceptio vocis in sua propria significatione. *e.g.* Homo est risibilis: Estque *VEL*

Impropria seu *Tropica* est acceptio vocis in impropria seu tropica significatione: *e.g.* Prata rident. Herodes est vulpes.

Materialis (ἡλικία) cum vox sumitur pro sua *MATERIA*: *h.e.* pro literis & syllabis. *e.g.* Arbor est tertiæ declinationis: *h.e.* hæc vox *Arbor*, non vero illa *Arbor*, quæ in horto plantatur; est tertiæ declinationis.

Formalis (ἡμορφία) cum vox sumitur pro sua *FORMA*: *h.e.* pro ipsa significatione. *e.g.* Arbor est viridis: *h.e.* illa ipsa res, quæ *Arbor* vocatur, & in horto plantatur; est viridis: Estque *VEL*

Simplex, quando vox explicatur copulative. *ex.gr.* Elementa sunt quatuor. *h.e.* Et ignis, & aër, & aqua, & terra, sunt quatuor. *Sic*: Homo est Species. *h.e.* Et hic, & iste, & ille homo, & omnes homines simul sumpti, sunt species. *Germanicè explicatur*: Alle miteinander.

Personalis, cum descendendo vel ad personas proprie sic dictas; vel ad supposita: Estque *VEL*

Distributiva, cum prædicatū distribuitur: id quod fit *VEL*

33
Complete, cum descendendo ad singula (individua) generum: *h.e.* cum prædicatum competit omnibus subjecti individuis singulatim & seorsim. *e.g.* Homo est animal; *h.e.* & hic, & iste, & ille homo, in individuo sumptus, est animal. *Germanicè explicatur*: Ein jeder insonderheit.

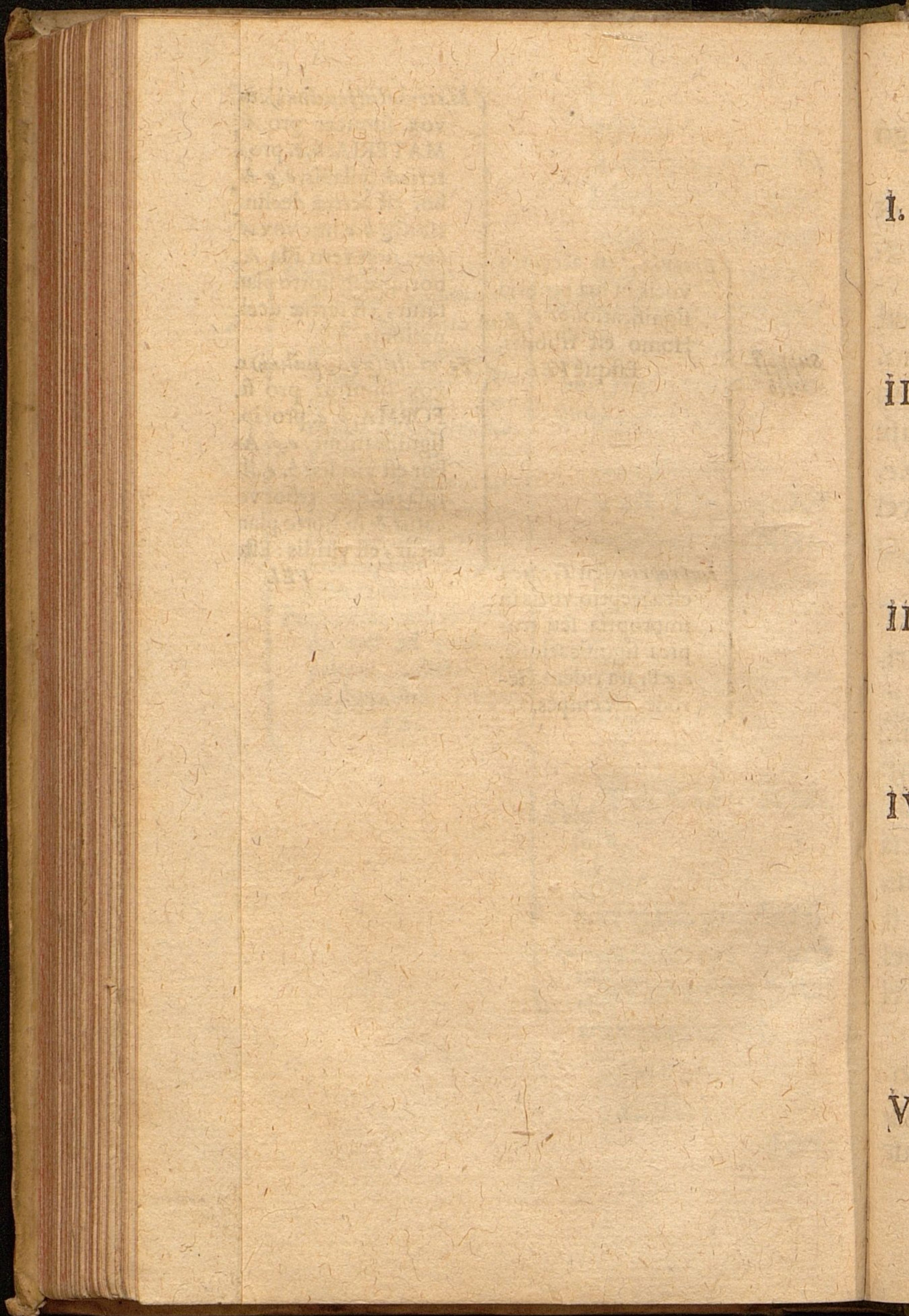
Incomplete, cum descendendo ad genera singulorum: *h.e.* cum prædicatum competit tantum certis generibus vel speciebus. *e.g.* Omne animal fuit in arca Noë. Omnis natio fuit Hierosolymis; tempore effusionis visibilis Spiritus Sancti. *Germanicè explicatur*: Allerley.

Confusa, cum Subjectum explicatur confuse; seu indeterminate; seu vage, seu disiunctive. *e.g.* Aliqua auris requiritur ad audiendum: *scil.* vel dextra, vel sinistra. Opus est mihi pileo: *sc.* hoc vel isto.

Determinata, cum prædicatum competit uni rei in individuo. *e.g.* Hic homo est doctus. Filius Mariæ est Christus. Petrus est Apostolus.

C

I.

II

II

IV

V

*Récita Canones quosdam ad utilissimam hanc
Doctrinam de Suppositione pertinentes?*

- I. Si Suppositio Propria confunditur cum
Improperia, oriuntur quatuor Termini. *e.g.*
Vulpes (proprie) est quadrupes.
Herodes est Vulpes (Improperie) E.
Herodes est quadrupes.
- II. Si Suppositio Materialis confunditur cum
Formali, oriuntur quatuor Termini. *e.g.*
*Homo (materialiter) est tertiæ declina-
tionis.*
Sufanna est Homo (formaliter) E.
Sufanna est tertiæ declinationis.
- III. Si Suppositio Simplex confunditur cum
Personali, oriuntur quatuor Termini. *e.g.*
Planeta (simpliciter) sunt septem.
Sol est Planeta (personaliter) E.
Sol est septem.
- IV. Si distributio Incompleta confunditur
cum Completa aut Determinata, oriuntur
quatuor Termini. *e.g.*
*Omne Animal (incomplete) fuit in ar-
ca Noæ.*
*Hic tuus Canis est animal (determina-
te.) E.*
Hic tuus Canis fuit in Arca Noæ.
- V. A Suppositione Confusa ad Determina-
tam

tam N.V.C. e.g. Opus est mihi libro. Ergo
So muß es eben ein neu Buch seyn?

- VI. In Distributiva negativa, Subjectum & Prædicatum distributive accipiuntur. e.g. Nullus equus est homo. *h.e.* neque hic equus est hic homo; neque iste equus est iste homo; neque ille equus est ille homo.
- VII. In Distributiva affirmativa, Subjectum distributive, Prædicatum vero confuse ponitur. e.g. Omnis homo est animal. *h.e.* & hic, & iste, & ille homo, est vel hoc, vel istud, vel illud animal: Non vero & hoc, & istud, & illud animal.
- VIII. In Indefinita, quæ est in materia necessaria, si est affirmativa, Subjectum distributive, Prædicatum confuse sumitur. e.g. Homo est animal. *h.e.* Et hic, & iste, & ille Homo, est vel hoc, vel istud, vel illud animal: Si est negativa, Subjectum & Prædicatum distributive accipitur. In materia autem contingenti, Subjectum & Prædicatum confuse explicatur. e.g. Homo est præditus divitiis. *h.e.* vel hic, vel iste, vel ille homo, est præditus vel his, vel istis, vel illis divitiis.
- IX. In Determinata, Subjectum semper ponitur determinate; Prædicatum vero accipitur

pitur *vel* confuse: *e.g.* *Petrus* est Aposto-
lus. *h.e.* Hic homo (*Petrus*) est *vel* hic, *vel*
iste, *vel* ille Apostolus: *vel* determinate:
e.g. *Leopoldus* est Imperator. *h.e.* Hic homo
(*Leopoldus*) est hic Imperator.

X. Talia sunt subjecta, qualia permittuntur
à prædicatis: *h.e.* In quo sensu accipiuntur
prædicata, in eo etiam accipiuntur subje-
cta.

Quid est Status vocis?

Status vocis est, quando vox explicatur in
eo tempore, in quo ponitur. *e.g.* Homo lo-
quitur. *h.e.* Homo jam existens loquitur.

Quid est Ampliatio vocis?

Ampliatio vocis est, quando vox non ex-
plicatur in eo tempore, in quo ponitur. No-
ta Ampliationis est, si Prædicatum contradicit
Subjecto. *e.g.* cœci vident. *h.e.* qui fuerunt
cœci, jam vident; *vel* qui jam sunt cœci, vi-
debunt. Surdi audiunt. *h.e.* qui fuerunt sur-
di, jam audiunt; *vel* qui jam sunt surdi, au-
dient.

MEMBRUM TERTIUM.

DE
DIVISIONE PROPOSITIONUM

C 3

Quod

*Quodnam est Tertium Membrum in secunda
Mentis Operatione?*

Est Divisio Propositionis secundum Sub-
stantiam, Quantitatem, & Qualitatem.

QVAE?

Quotuplex est Propositio ratione Substantiae?

Duplex: *vel* simplex, quæ habet copulam
verbalem. e.g. homo est doctus: *vel* compo-
sita, quæ habet copulam conjunctionalem.
e.g. Si homo est diligens, evadit doctus.

Simplex Propositio quotuplex?

Duplex: *vel* pura seu absoluta, quæ modo
caret. e.g. homo est doctus: *vel* modalis, quæ
habet modum.

Modalis Propositio quotuplex?

Duplex: *vel* primaria, quæ habet modum
primarium, Necessesse, Contingit, Possibile, Im-
possibile: *vel* secundaria, quæ habet modum
secundarium.

Modalis Propositio primaria quotuplex?

Duplex: *vel* Composita, quando modus
vel præponitur vel postponitur. e.g. Necessesse
est Hominem esse Animal. Petrum fieri do-
ctorem possibile est. Impossibile est Lapidem
esse Animal. Contingit cras pluere. *vel* Divi-
sa, quando modus interponitur. e.g. Homo,
necessario est animal. Petrus, possibiliter fit
doctor. Lapis, impossibiliter est animal. Cras,
contingenter pluit.

Moda-

Modalis secundaria quotuplex?

Quadruplex: Exclusiva, Exceptiva, Limitativa, Comparativa.

Quid est Propositio Exclusiva?

Quæ habet Signum exclusivum *Solus, Tantum, Unicus*. Estque *vel* exclusiva subjecti, quando omnia alia subjecta excluduntur à communicatione prædicati. *e.g.* Solus DEUS est adorandus. *h.e.* DEUS est adorandus; aliud autem ens, præter DEUM, non est adorandum: *vel* exclusiva prædicati, quando omnia alia prædicata in hoc genere excluduntur à communicatione subjecti. *e.g.* Sacramenta Novi Testamenti sunt tantum duo. *h.e.* nullus est alius numerus, qui Sacramentis N. T. competat, quam binarius.

Quid est Propositio Exceptiva?

Præpositio Exceptiva est, quæ habet signum exceptivum *Excipe, Extra, Nisi*. *e.g.* Omne animal, excepto homine, est irrationale: *h.e.* Omne animal, quod non est homo, est irrationale.

Quid est Propositio Limitativa?

Quæ habet signum Limitativum *Quatenus, Qua, in Quantum*. Estque Limitatio *vel* Reduplicativa, quæ notat causam rei, & explicatur per π QUIA, *e.g.* Ignis urit quatenus

tenus est calidus. *h. e.* ignis urit idè quia est calidus : *vel* Specificativa , quæ notat certam speciem aut partem, & explicatur per pronomen QUI, QUÆ, QUOD. *e. g.* Homo, quatenus capillos habet, est crispus. *h. e.* Homo, qui capillos habet, est crispus.

Quid est propositio Comparativa ?

Quæ habet Signum Comparativum *Magis, Minus.* Quo etiam pertinent omnes Comparativi.

Comparatio Logica quotuplex ?

Duplex: *Vel* propria, quando tertium comparisonis utrique competit. *e. g.* Sol est major terra. *h. e.* Magnitudo competit & Soli, & Terræ, licet inæqualiter. *Vel* impropria, quando tertium Comparisonis vel neutri competit. *e. g.* Ebrietas est melior scortatione. *h. e.* Ebrietas est minus mala quam scortatio : vel tantum alterutri. *e. g.* Melius est nubere quam uri. *h. e.* Nubere bonum est ; sed uri malum est.

Quid est propositio Composita ?

Propositio Composita est, cujus copula est conjunctio.

Quot partes habet propositio Composita ?

Duas : Una vocatur Antecedens seu Prius ; Altera Consequens seu Posterius. *e. g.* Si homo est animal, est Sensitivus. Antecedens est,
Homo

Homo est animal : Consequens est , Homo est
Sensitivus.

Quotuplex est Propositio Composita ?

Triplex : Hypothetica seu Conditionalis :
Disjunctiva : Copulativa.

Quid est Propositio Conditionalis ?

Cujus copula est conjunctio Conditiona-
lis SI. NISI. e.g. Si discipulus est diligens, eva-
dit doctus. Nisi discipulus fuerit diligens,
non evadet doctus.

Quid est Propositio Disjunctiva ?

Cujus copula est conjunctio Disjunctiva
AUT. VEL. SIVE. SEU. e.g. Homo aut rationa-
lis est, aut irrationalis.

Quid est Propositio Copulativa ?

Cujus copula est Conjunctio Copulativa
ET. ATQUE. Christus & DEUS est, & Homo.

QUANTA?

Quotupliciter consideratur propositio ratione

Quantitatis ?

Dupliciter : *vel* ratione Signorum Quanti-
tatis , *vel* ratione Terminorum.

Ratione Signorum Quantitatis quotuplex est

Propositio ?

Duplex : *vel* Definita, *vel* Indefinita.

Quid est Propositio Definita ?

Propositio Definita est, quæ habet signum
quantitatis.

C S Quo-

Quotuplex est Propositio Definita?

Duplex: *vel* Universalis, quæ habet Signum universale OMNIS, NULLUS: *vel* Particularis, quæ habet Signum particulare QUIDAM, QUIDAM NON.

Quid est Propositio Indefinita?

Propositio Indefinita est, quæ caret signo quantitatis.

Propositio Indefinita quotuplex?

Duplex: *vel* distributiva, quando prædicatum omni individuo subjecti potest attribui. *e.g.* Homo est rationalis. *h.e.* & hic, & iste, & ille homo est rationalis: *vel* Indistributiva.

Propositio Indistributiva quotuplex?

Triplex: *Primo* Singularis, quando subjectum est Terminus singularis. *e.g.* Petrus est Apostolus. *Deinde* Particularis, quando subjectum supponitur confuse. *ex. gr.* Homo currit. *h.e.* *vel* hic, *vel* iste, *vel* ille homo currit. *Tertio* Neutra, quando subjectum supponitur simpliciter seu copulate. *e.g.* Homo est Species: Elementa sunt quatuor. Et hæc in Argumentatione nullum habet usum.

Ratione Terminorum quotuplex est Propositio?

Duplex: *vel* finita, quæ habet terminos finitos. *e.g.* Homo est animal: *vel* infinita, quæ habet terminos infinitos. Infi-

Infinita quotuplex?

Triples: est enim *vel* infinita ratione sub-
jecti, ut Non-Equus est Homo: *vel* ratione
prædicati, ut Equus est Non-Homo: *vel* ra-
tione utriusque, ut Non-Equus est non-Ho-
mo.

QUALIS?

*Ratione Qualitatis quotuplex est Pro-
positio?*

Duplex: *vel* affirmans, *vel* negans.

Quid est Propositio Affirmativa?

Propositio Affirmativa est, quæ componit
Prædicatum cum Subjecto. *e.g.* Homo est ani-
mal.

Quid est Propositio Negans?

Propositio Negativa est, quæ dividit Præ-
dicatum à Subjecto.

Quotuplex est Propositio Negans?

Duplex: *vel* actualis, quando negatio ex-
presse ponitur. *e.g.* Nullus Homo est irratio-
nalis. Arbor non est Homo: *vel* virtualis,
quando negatio in verbo latet. *e.g.* *Impossibi-*
le est hominem esse lapidem. *Salus DEUS*
est adorandus.

*Quid judicandum de istis propositionibus, quæ Negatio-
nem NON additam habent signo Universalis
affirmanti?*

Si nexus prædicati cum subjecto negatur
(*h.e.*)

(*h.e.* si prædicatum nulli individuo subjecti competit) tales propositiones sunt universales negantes. *e.g.* NON OMNIS homo est bestia. *h.e.* NULLUS homo est bestia: NON TOTA America fuit olim nota. *h.e.* NULLA America fuit olim nota. NON OMNIS caro justificatur ex lege. *h.e.* NULLA caro justificatur ex lege. Si verò tantum universalitas Subjecti negatur, tales propositiones fiunt biparticulares. *h. e.* debent explicari per duas propositiones particulares. *e.g.* NON OMNIS homo est dives. *h.e.* quidam homo est dives, quidam homo non est dives. NON TOTUS orbis paruit Alexandro. *h. e.* quædam pars orbis paruit Alexandro, quædam pars verò non paruit.

MEMBRUM QUARTUM.

DE

DISCRETIONE VERI à FALSO.

Quodnam est Quartum Membrum in secunda Mentis operatione considerandum?

Est Discretio veri à falso: quo pertinent duo: I. Oppositio propositionum. II. Consequentia.

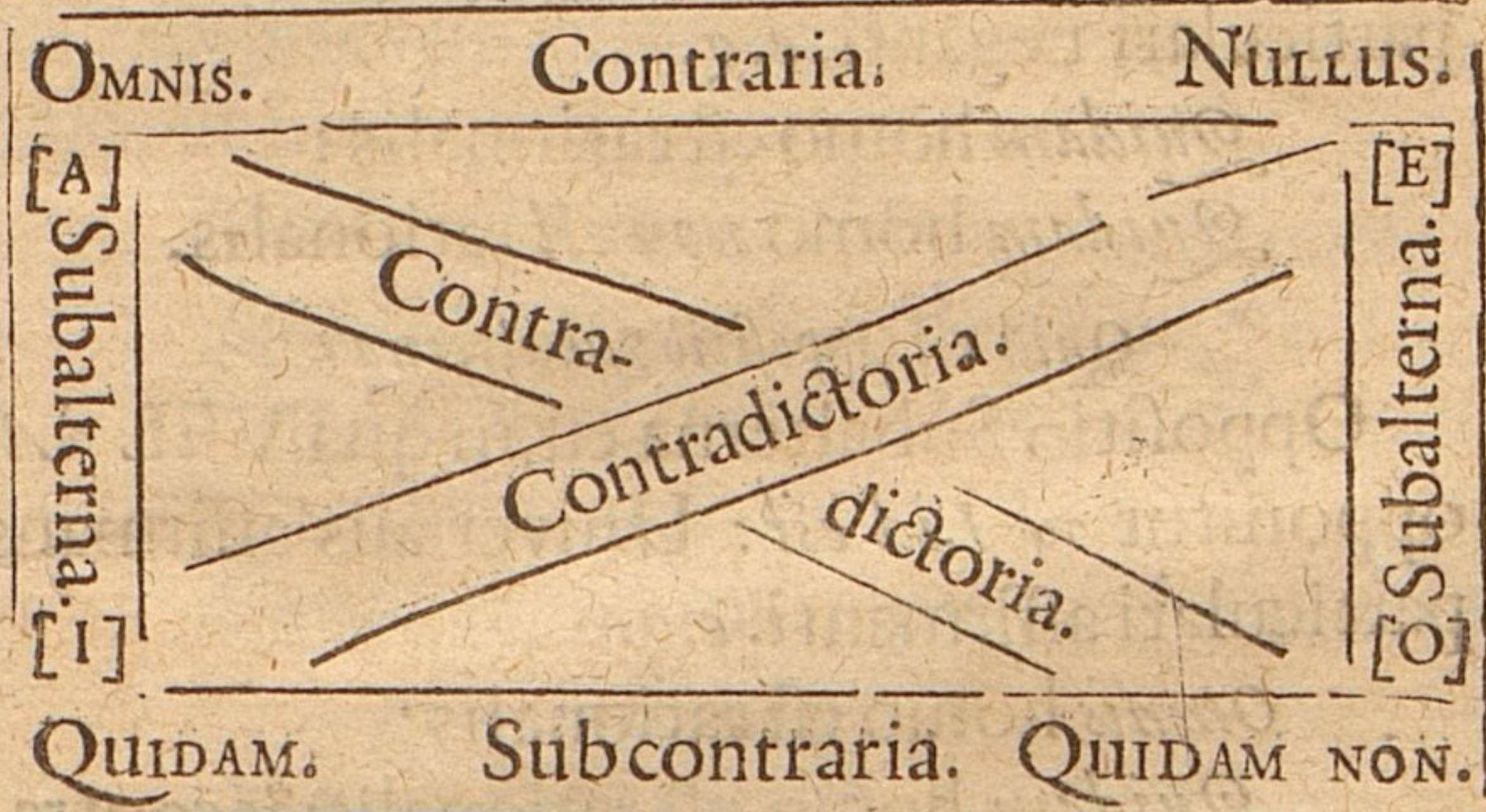
DE OPPOSITIONE.

Quid est Oppositio propositionum?

Oppositio propositionum est Affirmatio & Negatio, secundum idem, ad idem, eodem respectu, eodem tempore & loco. *Quotu-*

Quotuplex est Oppositio Propositionum?

Oppositio Propositionum est quadruplex:
 Contradictoria : Contraria : Subcontraria :
 Subalterna : quarum definitiones sequens fi-
 gura exhibet:

Quid est Oppositio Contradictoria?

Oppositio Contradictoria est, in qua *VEL*
 $\pi^e A.$ opponitur $\pi^o O.$ id est: Universalis affir-
 mans particulari neganti. e.g.

Omnis homo est rationalis :

Quidam homo non est rationalis : &
 contra.

VEL in qua $\pi^e E.$ opponitur $\pi^o I.$ id est: Uni-
 versalis negans particulari affirmanti. e.g.

Nullus homo est rationalis :

Quidam homo est rationalis : & contra.

Quid est Oppositio Contraria?

Oppositio Contraria est, in qua $\pi^e A.$ oppo-
 nitur $\pi^o E.$ id est: Universalis affirmans uni-
 versali neganti. e.g.

Omnis

Omnis homo est rationalis:

Nullus homo est rationalis: & contra:

Quid est Oppositio Subcontraria?

Oppositio Subcontraria est, in qua τ^0 I. opponitur τ^0 O. *id est*: Particularis affirmans particulari neganti. e.g.

Quidam homo est rationalis:

Quidam homo *non est* rationalis.

Quid est Oppositio Subalterna?

Oppositio Subalterna est, in qua VEL τ^0 A. opponitur τ^0 I. *id est*: Universalis affirmans particulari affirmanti. e.g.

Omnis homo est rationalis:

Quidam homo est rationalis: & contra:

VEL in qua τ^0 E. opponitur τ^0 O. *id est*: Universalis negans particulari neganti. e.g.

Nullus homo est rationalis:

Quidam homo *non est* rationalis. & contra.

Quomodo Contradicendum est in propositione Modali & Composita?

VEL Modus negandus est. e.g.

Necesse est hominem esse rationalem:

Non necesse est hominem esse rationalem: Sic

Solus DEUS est adorandus:

Non solus DEUS est adorandus:

VEL

VEL Signum Coniunctionale negandum est.

e.g. Si homo est animal, est sensitivus:

Non si homo est animal, est sensitivus.

Christus & DEUS est, & Homo:

Christus *non* & DEUS est, & Homo.

In exceptiva propositione habet se contradictio, ut in simplici. *e.g.*

Nulla virgo, præter Mariam, est mater?

Quædam virgo, præter Mariam, est mater.

Omne animal, præter hominem, est irrationale:

Quoddam animal, præter hominem, non est irrationale.

DE CONSEQUENTIA:

Quid est Consequentia?

Consequentia est Oratio, in qua aliquid ex aliquo, per notam illativam ERGO colligitur.

Quotuplex est Consequentia?

Duplex: *Vel Bona*, in qua contradictorium consequentis non potest stare cum antecedente. *e.g.*

Homo est Animal. E.

Homo est sensitivus: Nam non esse sensitivum, & tamen esse animal, repugnat.

Vel Vitiosa, in qua contradictorium consequentis potest stare cum antecedente. *e.g.*

Hic Homo est pulcher. E.

D

Hic

Hic Homo est Adulter : Nam potest
quis esse non adulter , & tamen esse pulcher.

*Habesne aliam Consequentia Divi-
sionem?*

Habeo. Nam Consequentia *alia est Forma-
lis*, quando Syllogismus in forma bonus est,
& dicitur habere necessitatem Consequen-
tia. *e.g.*

Omnis Asinus volat

Omnis Arbor est Asinus E.

Omnis Arbor volat.

Alia vero Materialis, cum Syllogismus in
materia verus est, & dicitur habere necessita-
tem Consequentis. *e.g.*

Ananias mentitus est DEO

Ananias mentitus est SPIRITUI S. E.

SPIRITUS S. est DEUS.

Da tertiam Consequentia Divisionem?

Tertio: Consequentia *Vel est Argumenta-
tiva*, in qua plures sunt termini quam duo.
e.g. Syllogismus. Enthymema. Inductio. Ex-
emplum. *Vel non-Argumentativa*, in qua duo
tantum sunt termini.

*Quot sunt Species Consequentia non-Argumen-
tativa?*

Quinque: 1. *Æquipollentia*. 2. *Consecu-
tio* inter propositiones finitas & infinitas. 3.
Consequentia conversionis terminorum. 4.

Con-

Consequentia ab EST tertii adjecti, ad EST secundi adjecti. 5. Consequentia à conjunctis ad divisa.

Quid est Equipollentia?

Equipollentia (formalis) est duarum enuntiationum oppositarum ad eundem sensum revocatio, per negationem NON, comprehenditurque isto versiculo:

PRAE contradic: *POST* contra: *PRAE-POSQUE* subalter:

Declara id Exemplis?

I. In Oppositione contradictoria adverbium negandi NON debet PRÆponi signo quantitatis. e.g.

OMNIS homo est rationalis. E.

NON QUIDAM homo *NON* est rationalis. & contra:

ET

QUIDAM homo *NON* est rationalis. E.

NON OMNIS homo est rationalis. &

contra

SIC

NULLUS homo est rationalis. E.

NON QUIDAM homo est rationalis. &

contra.

ET

QUIDAM homo est rationalis. E.

NONNULLUS homo est rationalis. &

contra.

II. In Oppositione contraria adverbium negandi NON debet Postponi signo quantitatis. e.g.

D 2

OMNIS

OMNIS homo est rationalis. E.

NULLUS NON homo est rationalis. &
contra. SIC

NULLUS homo est rationalis. E.

OMNIS NON homo est rationalis. &
contra.

III. In Oppositione subalterna adverbium
negandi NON debet & PRÆponi & POST-
poni signo quantitatis. e.g.

OMNIS homo est rationalis. E.

NON QUIDAM NON homo est ra-
tionalis. ET

QUIDAM homo est rationalis. E.

NON OMNIS NON homo est rationa-
lis. & contra.

SIC

NULLUS homo est rationalis. E.

NON QUIDAM NON homo NON est
rationalis. & contra.

ET

QUIDAM homo NON est rationalis. E.

NON NULLUS NON homo est ratio-
nalis. & contra.

Hinc versus.

Non omnis, quidam non: Omnis non, *quasi*
nullus:

Non nullus, quidam: *Sed* nullus non, *valet*
omnis: Non

Non aliquis, nullus: non quidam non, *valet*
omnis:

Non alter, neuter: Neuter non, *præstat* uterq;.

*Quinam Canones de consecutione inter propositiones
finitas & infinitas sunt notandi?*

Tres: *Primus*: A propositione affirmante infinita de prædicato V. C. ad negantem finitam. *e.g.* Homo est non doctus. E. Homo non est doctus: *Et contra*, A propositione negante finita V. C. ad affirmantem infinitam de prædicato. *e.g.* Homo non est doctus. E. Homo est non doctus.

Secundus: A propositione affirmante finita V. C. ad negantem infinitam de prædicato. *e.g.* Homo est doctus. E. Homo non est non doctus: *Et contra*, A propositione negante infinita de prædicato V. C. ad affirmantem finitam. *e.g.* Homo non est non doctus. E. Homo est doctus.

Tertius: A propositione privativa V. C. ad infinitam de prædicato. *e.g.* Hic homo est cæcus. E. hic homo est non videns: *Sed non contra*: Hic lapis est non videns. E. hic lapis est cæcus.

*Quid est consequentia Conversionis
Terminorum?*

Consequentia Conversionis Terminorum

D 3 est

TERTIA MENTIS OPERATIO.

Quid docet Tertia Mentis Operatio?

Tertia mentis Operatio docet Syllogismum.

Quid est Syllogismus?

Syllogismus est Oratio, in qua positis quibusdam aliud quid à positis ex necessitate inferitur, eò quod hæc sunt.

In Syllogismo quot sunt notanda?

DUO: I. PRINCIPIA. 2. DIVISIO.

MEMBRUM PRIMUM.

DE SYLLOGISMI PRINCIPIIS.

Principia Syllogismi quot sunt?

QUATUOR: I. MATERIALIA. 2. FORMALIA. 3. CANONICA. 4. PERFICIENTIA.

Principia Materialia quotuplicia?

Duplicia: *vel* proxima, ut tres propositiones: *vel* remota, ut tres termini.

Termini quomodo vocantur?

Unus dicitur *major*, qui in Conclusionem est prædicatum: Alter dicitur *Minor*, qui in Conclusionem est subjectum: Tertius dicitur *Medius*, qui Conclusionem non ingreditur.

Prima prae subjicit Medium: post praedicat ipsum:
Altera dicit: Tertia bis subjicit.

§4

TERTIA MENTIS

Propositiones quomodo vocantur?

iv.
o +
- o
- +
Q.
+ o
- o
- +
Q.
o +
o -
- +

Una dicitur *Major*, in qua est terminus major: Altera dicitur *Minor*, in qua est terminus minor: Tertia dicitur *Conclusio*, quae ex duabus praemissis infertur.

Principia Syllogismi Formalia quotuplicia sunt?

Duplicia: *vel proxima*, ut *Modus*: *vel remota*, ut *Figura*.

Quid est Modus?

Modus est dispositio trium Propositionum, secundum quantitatem & qualitatem.

Quotuplex est Modus?

Duplex: *Vel directus*, quando in conclusione majus extremum praedicatur de minori extremo. e.g.

- BAR Animal est mixtum
- bA Homo est animal E.
- rA Homo est mixtus.

Vel indirectus, quando in conclusione minus extremum praedicatur de majori extremo. e.g.

- BA Animal est mixtum
- rA Homo est animal
- lIPt Mixtum est homo.

Recita Modos primae Figure?

BARbArA. CEIArEnt. DArII. FErIOg

Secundae Figure?

CEsArE. CAMEstrES. FEStInO. BAroC.

Q.

Secunda.

Tertia

Tertia grandisonansca Tertia Figura? *Aggens*

DArAPtI. FEIAPtOn. DISAMIS. DAISI.
BOCARDIO. FERISON.

Quid est Figura?

Figura est dispositio Medii cum Extremis.

*Quot modis disponitur terminus medius
cum extremis?*

Tribus potissimum modis: *Primo*: ut me-
dius in majori sit subjectum, in minori præ-
dicatum; & oritur inde figura prima: *e.g.*

A. *Animal* est sensitivum.

A. Homo est *animal*.

A. Homo est sensitivus.

Secundo: ut medius in utraque præmissa
occupet locum prædicati; & oritur inde figu-
ra secunda: *e.g.*

A. *Animal* est *sensitivum*.

E. *Arbor* est *sensitiva*. E.

E. *Arbor* est animal.

Tertio: ut medius in utraque præmissa sit
subjectum; & oritur inde figura tertia: *e.g.*

A. *Rationale* est animal.

A. *Rationale* vivit.

I. Vivens est animal.

*Quotuplicia sunt Principia Syllogismi
Canonica?*

Duplicia: *vel* primaria, ut dictum de omni
& nullo; *vel* secundaria, ut canones tam ge-
nerales, quam speciales. D 5

Quid

Quid est dictum de omni?

Dictum de omni est, quando quod affirmatur de omni, affirmatur etiam de cunctis, quæ sub isto omni continentur: estque in Syllogismis affirmativis.

Quid est dictum de nullo?

Dictum de nullo est, quando quod removetur ab omni, removetur etiam à cunctis, quæ sub isto omni continentur: estque in Syllogismis negativis.

*Recita Canones Generales de Syllogismo
Formali?*

PRIMUS CANON.

OMNIS SYLLOGISMUS DEBET TANTUM TRES HABERE TERMINOS. Ponuntur autem in Syllogismo plures termini quam tres, *Primo* quoad voces & quoad significationem simul, e.g.

Omnis Princeps (4) habet jus gladii:

Petrus est Apostolus (3) E.

Petrus (2) habet jus gladij (1).

Sic

Homo, (4) impossibiliter est lapis:

Adamas, impossibiliter est homo. (3) E.

Adamas, (2) impossibiliter est lapis. (1)

Deinde ponuntur in Syllogismo plures termini

Canon generalissimus

*Quicquid non congruit formis perpetuorum argumentationum,
in omne privilegitimo et sophistico habentur.*

mini quam tres, tantum quoad significatio-
nem, quando scilicet vel vox, vel tota phrasis est
ambigua. e.g.

Qui credunt (*salvifice*) salvantur.

Diaboli credunt (*historice*) E.

Diaboli salvantur.

Huc refer omnes Syllogismos, in quibus
Suppositio Terminorum (*Generica, non verò
specifica*) variatur.

Vide Canones supra p. 35. positos.

SECUNDUS CANON.

EX PURIS PARTICULARIBUS NIHIL SE-
QUITUR. e.g.

Quidam lapis est albus.

Quidam lapis est niger. E.

Quoddam nigrum est album.

TERTIUS CANON.

EX PURIS NEGATIVIS NIHIL SEQUITUR.

e.g.

Nullum rationale est irrationale.

Nullus canis est rationalis E.

Nullus canis est irrationalis.

Sic

Quoddam animal non est rationale.

Quoddam animal non est homo. E.

Quidam homo non est rationalis.

QVART-

QUARTUS CANON.

MEDIUS TERMINUS NUNQUAM ACTU
CONCLUSIONEM INGREDI DEBET. *Hinc*
vitiose argumentor :

DEUS non est causa peccati.

DEUS est causa hominum. E.

DEUS, qui est causa hominum, non
est causa peccati.

QUINTUS CANON.

IN CONCLUSIONE NON DEBET ESSE
PLUS QUAM IN PRÆMISSIS ERAT. *Hinc*
vitiose argumentor :

Omne depositum est reddendum domino.

Arma sunt depositum. E.

Arma sunt reddenda domino *furioso.*

SEXTUS CANON.

IN CONCLUSIONE NON DEBET ESSE
MINUS QUAM IN PRÆMISSIS ERAT. *Hinc*
vitiose argumentor :

Johannes, fuit Romæ.

Johannes, fuit Argentorati. E.

Argentoratum est Roma.

Nam concludendum : E.

Quidam qui fuit Argentorati, fuit Romæ.

Sic

DEUS

OPERATIO.

59

DEUS, non est causa peccati
DEUS, est causa hominum. E.
Homines non sunt causa peccati.

Nam ita concludendum: E.

Quidam qui est causa hominum, non est
causa peccati.

SEPTIMVS CANON.

CONCLUSIO SEQUITUR PARTEM DEBILIOREM.

h.e. Si una ex præmissis est negans; Conclusio
etiam debet esse negans. Et si una ex præmis-
sis est particularis; Conclusio etiam debet es-
se particularis.

Da Canones Speciales de Syllogismo Formali

In Prima Figura?

I. EX MAIORI PARTICULARI IN PRIMA FIGURA
NIHIL CONCLUDITUR. *e.g.*

Quidam Homo est Imperator Romanus

Papa est homo E.

Papa est Imperator Romanus.

II. EX MINORE NEGANTE IN PRIMA FIGURA NI-
HIL CONCLUDITUR. *e.g.*

Omnis homo est animal

Nulla bestia est homo E.

Nulla bestia est animal.

Da Canones Speciales de Syllogismo Formali

In Secunda Figura?

I. Ex

I. EX MAIORI PARTICULARI IN SECUNDA FIGURA
NIHIL CONCLUDITUR. e.g.

Quædam Substantia est Corpus

Nullus Spiritus est Corpus E.

Nullus Spiritus est Substantia.

II. EX PROPOSITIONIBUS AFFIRMATIVIS IN SE-
CUNDA FIGURA NIHIL CONCLUDITUR. e.g.

Omnis homo est animal

Omnis bestia est animal E.

Omnis bestia est homo.

Da Canones Speciales de Syllogismo Formali
In Tertia Figura?

I. EX MINORE NEGANTE IN TERTIA FIGURA NIHIL
CONCLUDITUR. e.g.

Omnis linea est quantitas

Nulla linea est numerus. E.

Nullus numerus est quantitas.

II. EX CONCLUSIONE UNIVERSALI IN TERTIA FI-
GURA NIHIL CONCLUDITUR. e.g.

Omnis homo est rationalis

Omnis homo est animal E.

Omne animal est rationale.

Quænam sunt Principia Syllogismi
persicientia?

Reductio & Expositio.

Reductio quotuplex est?

Duplex: vel Ostensiva, vel per Impossibile.

Reductio

*Reductio Ostensiva quo versu
continetur?*

ILLO:

S. vult simpliciter verti. P. vero per accid.
M. vult transponi. C. per impossibile duci.

*Iam recense, quomodo modi secunda & tertiae Figuræ
usitate reducantur reductione ostensiva
ad primam?*

Quoniam id facilius per exempla fieri potest,
peto ut quidam Syllogismi reducendi
mihi proponantur.

*Ergo sequens Syllogismus quomodo
reducitur?*

CEs Gemma est planta

A Flos est planta E.

rE Flos est gemma.

Hic Syllogismus reducitur ad Celarent,
majorem simpliciter convertendo: e.g.

CE Planta est gemma

IA Flos est planta E.

rEnt Flos est gemma.

Quomodo reducitur iste?

CAM Adamas est gemma

ES Flos est gemma E.

trES Flos est adamas?

Hic reducitur ad Celarent, transponendo
majorem; & minorem conclusionemq; sim-
pliciter convertendo. e.g. CE

CE Gemma est flos
 IA Adamas est gemma E.
 rEnt. Adamas est flos.

Quomodo reducitur ille?

FEL Homo est irrationalis
 AP Homo est animal
 tON Animal est irrationale?

Hic reducitur ad modum Ferio, minorem
 convertendo per accidens. e.g.

FE Homo est irrationalis
 rI Animal est homo. E.
 O Quoddam animal est irrationale.
*Ostende reductionem etiam
 hujus?*

DIS Ars est liberalis
 AM Ars est utilis E.
 IS Utile est liberale?

Hic reducitur ad modum Darii, majorem
 & conclusionem simpliciter convertendo,
 minorem vero transponendo. e.g.

DA Ars est utilis
 rI Liberale est ars E.
 I Liberale est utile.

*Reductio per Impossibile quo versu contine-
 tur?*

ISTO:

Servat

OPERATIO.

63

Servat Majorem, variatq; *Secunda* Minorem:
Tertia Majorem variat, servatq; Minorem.

*Ergo hic Syllogismus quomodo per Impossibile
reducitur?*

BAr Adamas est gemma

OC Lapis est gemma

O Lapis est adamas?

Reducitur per Impossibile ad modum *Bar-*
bara, servando majorem, & assumpta contra-
dictione transponendo minorem in conclu-
sionem. *e.g.*

BAr Adamas est gemma

bA Lapis est adamas E.

rA Lapis est gemma.

Quomodo per Impossibile reducitur iste?

BOC Ars est bona

Ar Ars est tractabilis E.

do Tractabile est bonum?

Reducitur per Impossibile ad modum *Bar-*
bara, servando minorem, & assumpta contra-
dictione transponendo majorem in conclu-
sionem. *e.g.*

BAr Tractabile est bonum

bA Ars est tractabilis E.

rA Ars est bona.

E

Quid

Quid de modorum literis initialibus notandum est?

Hæ literæ initiales indicant ad quem modum primæ figuræ modi secundæ & tertiæ figuræ sint reducendi : Ergo qui modi incipiunt à litera B. illi reducuntur ad Barbara : qui à C. ad Celarent : qui à D. ad Darii : & qui ab F. ad Ferio.

Quid de vocalibus A.E.I.O. observandum?

Hoc, quod A. sit idem quod universalis affirmans *Omnis* : & E. idem quod universalis negans *Nullus* : & I. idem quod particularis affirmans *Quidam* : & O. idem quod particularis negans *Quidam non est* :

Hinc versus :

Afferit A: negat E: sed stant generaliter ambæ:
Afferit I: negat O: stant particulariter ambo.

Quid est Expositio?

Expositio est probatio Syllogismi tertiæ figuræ, in quo pro medio communi substituitur medium singulare, retenta conclusione eadem. e.g.

DA Homo est rationalis
rAP Homo est animal. E.
tI Animal est rationale.

Hic

Hic Syllogismus mutatur in Expositio-
rium hoc modo :

Petrus est rationalis

Petrus est animal *E.*

Quoddam animal est rationale.

SECUNDUM MEMBRUM.

DE

DIVISIONE SYLLOGISMI.

Quomodo dividitur Syllogismus?

I. RATIONE SUBSTANTIÆ. II. RATIO-
NE QUANTITATIS. III. RATIONE QUALI-
TATIS.

I.

Syllogismus ratione Substantiæ quotuplex?

Duplex: *Vel* Simplex, qui habet proposi-
tiones simplices: *Vel* Compositus.

Syllogismus simplex quomodo dividitur?

In Absolutum sive Purum, qui habet pro-
positiones absolutas. e.g.

A. Animal est sensitivum

A. Homo est animal *E.*

A. Homo est sensitivus.

Et in Modalem, qui habet propositiones
modales.

E 2

Moda-

Modalis quotuplex?

Duplex: *vel* primarius; *vel* secundarius:
Estque primarius *vel* compositus, *vel* divisus.

*Quid est Syllogismus Modalis primarius
compositus?*

Syllogismus modalis primarius compositus est, quando modus *vel* præ-*vel* postponitur. *e.g.*

Necesse est hominem esse rationalem

Necesse est Petrum esse hominem *E.*

Necesse est Petrum esse rationalem.

Sic

Impossibile est hominem esse lapidem

Impossibile est gemmam esse hominem *E.*

Impossibile est gemmam esse lapidem.

*Quid est Syllogismus Modalis primarius
divisus?*

Syllogismus Modalis primarius divisus est, quando modus interponitur. *e.g.*

Homo, *necessario* est rationalis

Petrus, *necessario* est homo *E.*

Petrus, *necessario* est rationalis.

Sic

Homo, *impossibiliter* est lapis

Gemma, *impossibiliter* est homo *E.*

Gemma, *impossibiliter* est lapis.

Qui-

*Quinam Canones primario hinc notandi
sunt?*

Duo: I. OMNIS SYLLOGISMUS MODALIS
COMPOSITUS DEBET REDUCI AD MODA-
LEM DIVISUM, UT APPAREAT, QUOT HABEAT TER-
MINOS.

II. MODUS SEMPER APPONI DEBET PRÆDICATO.

*Quid est Syllogismus Compositus, quatenus
opponitur simplici?*

Syllogismus Compositus est, in cuius ma-
jori propositione tota conclusio cum medio
disponitur.

Quotuplex est?

Triplex: I. Hypotheticus seu Conditiona-
lis. II. Disjunctivus. III. Copulatus.

Quid est Syllogismus Hypotheticus?

Syllogismus Hypotheticus est, qui constat
propositione hypothetica, e.g.

Si Petrus est homo, est animal. atqui

Petrus est homo. E.

Petrus est animal.

*Syllogismus Hypotheticus quot habet modos
concludendi?*

Duos: *Primus* concludit à positione ante-
cedentis ad positionem consequentis.

e.g

Si homo est animal, est sensitivus. atqui

E 3

Ho-

TERTIA MENTIS

Homo est animal. *E.*

Homo est sensitivus.

Et reducitur ad modum BARbArA vel
DArII, omissione conjunctionis cum Sub-
jecto. *e.g.*

BAr Animal est sensitivum

bA Homo est animal. *E.*

rA Homo est sensitivus.

Secundus concludit à sublatione conse-
quentis ad sublationem antecedentis. *e.g.*

Si lapis est animal, est sensitivus. atqui

Lapis non est sensitivus. *E.*

Lapis non est animal.

Et reducitur ad modum CAMEstrES vel
BAROCO. *e.g.*

CAM Animal est sensitivum

ES Lapis est sensitivus *E.*

trEs Lapis est animal.

Quid est Syllogismus Disjunctivus?

Syllogismus Disjunctivus est, qui constat
propositione disjunctiva. *e.g.*

Petrus aut est homo, aut est bestia. atqui

Petrus est homo. *E.*

Petrus non est bestia.

*Syllogismus Disjunctivus quot habet modos
concludendi?*

Duos :

Duos : *Primus* concludit à positione antecedentis ad sublationem consequentis. *e.g.*

Homo aut est rationalis, aut irrationalis. atq̃

Homo est rationalis. *E.*

Homo non est irrationalis.

Et reducitur ad modum *CElArEnt*. *e.g.*

CE Rationale est irrationale

lA Homo est rationalis. *E.*

rEnt Homo est irrationalis.

Secundus concludit à positione consequentis ad sublationem antecedentis. *e.g.*

Animal aut est insensitivū, aut sensitivū. atqui

Animal est sensitivum. *E.*

Animal non est insensitivum.

Et reducitur ad modum *CESArE*. *e.g.*

CES Insensitivum est sensitivum

A Animal est sensitivum. *E.*

rE Animal est insensitivum.

Cum plerumq̃ ad Syllogismum Disjunctivum referri solet Dilemma, dic quid sit

Dilemma?

Dilemma est Syllogismus Disjunctivus explicatior, utramque partem minoris probans, ut utrinque feriat adversarium. *e.g.* Aut bene, aut male locutus sum : Si male, ostendendum : Si bene, quare me verberas?

E 4

Quid

Quid est Syllogismus Copulatus?

Syllogismus Copulatus est, qui constat propositione copulata negante. *e.g.*

Salomon non & Rex & Subditus est. atqui
Salomon Rex est. *E.*
Salomon non est Subditus.

*Syllogismus Copulatus quot habet modos
concludendi?*

Duos: *Primus* concludit à positione antecedentis ad sublationem consequentis. *e.g.*

Salomon non & Rex est, & Subditus. atqui
Salomon est Rex. *E.*
Salomon non est Subditus.

Et reducitur ad modum *CElArEnt. e.g.*

CE Rex est Subditus

LA Salomon est Rex. *E.*

rEnt Salomon est Subditus.

Secundus concludit à positione consequentis ad sublationem antecedentis. *e.g.*

Equus non & Homo est, & Bestia. atqui
Equus est Bestia. *E.*
Equus non est homo.

Et reducitur ad modum *CESArE. e.g.*

CES Homo est bestia

A Equus est bestia

rE Equus est homo.

Quid

Quid est h.l. PONERE & TOLLERE?

PONERE h.l. est, membrum repetere, sicut positum erat : *TOLLERE* verò est assumere membri contradictoriam.

II.

*Ratione Quantitatis quomodo consideratur
Syllogismus?*

Consideratur *vel* ratione Signorum, *vel* ratione Terminorum.

Ratione Signorum quotuplex est Syllogismus?

Duplex : *vel* Definitus, qui habet propositiones definitas ; *vel* Indefinitus, qui habet propositiones indefinitas.

Definitus Syllogismus quotuplex?

Duplex : *vel* Universalis, qui habet conclusionem universalem ; *vel* Particularis, qui habet conclusionem particularem.

Syllogismus ratione Terminorum quotuplex?

Duplex : *vel* Finitus, qui habet propositiones finitas ; *vel* Infinitus, qui habet propositiones infinitas.

De Syllogismo Infinito quid notandum?

Quando particula NON continetur in subjecto majoris, & cum illo transfertur in

E

S

mino-

minorem, tunc minor illa est infinita & affirmans: & Syllogismus est legitimus. e.g.

Omne non-animal est expers sensus

Omnis lapis est non-animal. E.

Omnis lapis est expers sensus.

III.

Ratione Qualitatis quotuplex est Syllogismus?

Duplex: *Vel* Affirmans, cujus conclusio affirmat; *Vel* Negans, cujus conclusio negat.

Argumentationes imperfectæ quanam sunt?

Enthymema. Inductio. Exemplum. Sorites. Instantia. τὸ Βίαιον.

Quid est Enthymema?

Enthymema est argumentatio, in qua una ex præmissis retinetur ἐν δυνάμει h.e. in mente: Retinetur autem major, si subjecta sunt paria.

e.g.

Liberalitas est virtus. E.

Liberalitas est laudanda.

Minor verò retinetur, si prædicata sunt paria. e.g.

Omne vitium est culpandum. E.

Prodigalitas est culpanda.

Quid est Inductio?

Inductio est Argumentatio, quæ procedit à notioribus nobis, & ex multis singularibus facit

facit Conclusionem universalem. *e.g.* Pueri moriuntur, senes moriuntur, pauperes, divites, subditi, reges moriuntur. &c. E. Omnes homines moriuntur.

Quid est Exemplum?

Exemplum est Argumentatio, quæ ex singulari tantum singulare colligit. *e.g.* Abrahamus justificatus est fide. E. Jacobus etiam justificatus est fide.

Quid est Sorites?

Sorites est cumulatio Syllogismorum: valetque Consequentia, si propositiones sunt essentialia. *e.g.*

Omnis Homo est animal

Omne animal est sensitivum

Omne sensitivum est vivum

Omne vivum est animatum

Omne animatum est mixtum

Omne mixtum est corpus

Omne corpus est substantia E.

Omnis Homo est *Substantia*.

In hoc Sorite sex continentur Syllogismi perfecti, qui probant quod *Homo* sit Substantia, Corpus, Mixtum, Animatum, Vivum, Sensitivum. Quod si verò propositiones sint accidentales, tunc N.V.C. Hinc vitiose argumentor:

Qui

DE SYLLOGISMO

Qui bene bibit, bene dormit,
 Qui bene dormit, nihil peccat,
 Qui nihil peccat, salvatur. E.
 Qui bene bibit, *salvatur*.

Sic & iste fallit:

Ex Ebrietate oriuntur mali mores,
 Ex malis moribus, bonæ leges,
 Ex bonis legibus salus Reip. E.
 Ex Ebrietate oritur *salus Reip.*

Quid est Instantia?

Instantia est, quando Propositio universalis per particularem evertitur.

Quid est Violentum?

Quando eo ipso Argumento, quo adversarius meus utitur, & ego utor contra adversarium, atque sic illum suo sibi gladio jugulo.

F I N I S
 PARTIS FORMALIS.

LOGI-

LOGICAE

PARS MATERIALIS.

Syllogismus ratione materiae quotuplex?

TRIPLEX: VEL NECESSARIUS, qui alias vocatur apodicticus seu demonstrativus: VEL PROBABILIS seu Topicus: VEL FALSUS seu Sophisticus.

DE

SYLLOGISMO NECESSARIO.

Quid est Syllogismus Demonstrativus?

Syllogismus demonstrativus est qui constat ex propositionibus veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus, & causis conclusionis.

Quenam sunt partes Syllogismi demonstrativi remote?

Tres Termini: I. *Affectio*, seu id quod demonstratur: (in parte formali est terminus major.) II. *Subiectum demonstrationis*, seu id cui praedicatum demonstrationis inesse probatur: (in parte formali dicitur terminus minor.) III. *Principium seu medium demonstrationis*, per quod probatur, quod praedicatum in sit Subiecto: (in parte formali dicitur terminus medius.) *e.g.*

A.

A. Rationale est capax doctrinæ.

A. Homo est *rationalis* (medium)

A. Homo (subjectum) est capax doctrinæ
(affectio).

Quum omnis doctrina dianoëtica ex antecedente
cognitione fiat, quid de istis Terminis
præsciendum?

Primo, de affectione præsciendum est, quid
sit quoad nomen: Deinde, de subjecto præ-
sciendum, quod sit actu, & quid sit quoad
nomen. Tertio, de principiis præsciendum,
quid sint quoad nomen, & quod sint.

Quanam sunt partes Syllogismi Demon-
strativi proximæ?

Partes Syllogismi demonstrativi proximæ
sunt propositiones necessariæ.

Quoniam demonstratio est Syllogismus ex necessariis, er-
go scire volos quot sint gradus necessitatis, sive

Quanam sint notæ propositionum
necessariarum?

Gradus necessitatis sunt tres: Primus dici-
tur κατὰ πάντος seu DE OMNI. Alter vocatur
καθ' αὐτὸ seu PER SE. Tertius appellatur καθ' ὅλης
seu UNIVERSALITER.

Quæ Prædicata dicuntur κατὰ πάντος?

Ea quæ omni Subjecto insunt, omni tem-
pore, & omni loco. e.g. capax doctrinæ respec-
tu ho-

Etu hominis. *Nota*: In parte formali ea propositio dicitur κατὰ παντός, quæ signum quantitatis universale affirmans præfixum habet. e.g. Omnis Arbor est Lapis: Vocaturque aliàs de omni prioristicum. In parte verò materiali illa dicitur κατὰ παντός, quando prædicatum omni subiecto competit, licet signum quantitatis desit. e.g. Homo est rationalis: Dicitur aliàs de omni posterioristicum.

*Quot sunt modi prædicationis κατὰ αὐτὸ
sive Per se?*

Potissimum tres: *Primus* Modus per se est, quando prædicatum pertinet ad essentiam sive definitionem subiecti. e.g. Genus (Animal) & Differentia (rationale) respectu Speciei (Hominis). Item Definitio (Animal rationale) respectu definiti (Homo.)

Alter Modus per se est, quando subiectum pertinet ad essentiam prædicati. Huc referuntur omnes prædicationes propriarum affectionum de suis subiectis. e.g. Risibile respectu hominis. Rugitivum respectu leonis.

Tertius Modus per se est, quando unum necessario est propter alterum: ut effectus propter causam. e.g. τὸ mori, respectu illius, cui jugulum est confossum.

Qua

Quæ Prædicata dicuntur καὶ δ' ὅλα?

Ea, quæ non tantum omni subiecto insunt, sed quæ subiecto insunt quæ tali, & primo, & reciprocè. e.g. rationale respectu hominis.

Quot sunt species Demonstrationis?

Duæ: *Una* dicitur per Impossible, quæ nititur fundamento contradictionis. e.g. Si quis negaret infantes habere fidem, is ita ad absurdum deduceretur:

CAM Quicumque salvatur, habet fidem.

ES Infantes (per te) non habent fidem. E.

trES Infantes non salvantur.

Altera Species Demonstrationis vocatur *Ostensiva*, quæ ex propositionibus necessariis rem simpliciter ostendit:

Demonstratio Ostensiva quotuplex est?

Duplex: *Primo* τὸ διότι, PROPTER QUID, quæ aliàs καὶ ἐξ ὀχλῶν vocatur Demonstratio, item Demonstratio à priori, seu potissima: *Deinde* τὸ ὅτι, QUOD, quæ aliàs dicitur Demonstratio à posteriori.

Quid est Demonstratio PROPTER QUID?

Demonstratio PROPTER QUID est, quæ non tantum dicit, quod res sit, sed etiam cur res sit. e.g.

Omne

NECESSARIO.

Omne animal est sensitivum

Omnis homo est animal E.

Omnis homo est sensitivus.

Demonstratio τὸ ὄν quotuplex est?

Duplex: *Vel* ex effectu demonstrat causam.

e.g.

Quicquid nutritur & augetur, illud habet vitam.

Plantæ nutriuntur & augentur E.

Plantæ habent vitam.

Vel ex remotione causæ probat non esse effectum, & concludit tantum in modo CAMES-
trES.

CAM Omne sentiens vivit

ES Nullus lapis vivit E.

trES Nullus lapis est sentiens.

Quinam est effectus Demonstrationis?

Effectus Demonstrationis est SCIENTIA.

Quid est SCIENTIA?

SCIENTIA est contemplatio certa, evidens,
argumentativa è proxima causa.

Quinam est Effectus SCIENTIÆ?

Effectus Scientiæ est DEFINITIO.

DEFINITIO quotuplex est?

Duplex: *Una* est nominalis, quæ ex ipso
nomine sumitur. *e.g.* F Ecli-

Eclipsis lunæ est defectio lunæ.

Altera est realis, quæ *Vel essentialis* est, & ex genere proximo & differentia specifica constat; & quæ dicit, quid res sit, causasque internas, scilicet materiam & formam completitur. *e.g.* Homo est animal rationale: *Vel causalis*, quæ causam externam, scil. efficiens aut finem rei addit: *e.g.* Tonitru est sonus ex fractione nubium

ORTUS:

DE

DE
SYLLOGISMO PROBABILI.

Quid est Syllogismus Topicus?

Syllogismus Topicus seu Dialecticus est qui constat ἐξ ἐνδοξων seu propositionibus probabilibus. *Vel* Dialectica est methodus, per quam possumus argumentari de omni proposito problemate ex probabilibus.

Quid est Problema?

Problema est id, de quo probabiliter ex ἐνδοξοις differitur. e.g. Estne mundus æternus, nec ne?

Quid sunt ἐνδοξα seu probabilia?

Ἐνδοξα seu probabilia sunt, quæ vera videntur vel omnibus, vel pluribus, vel sapientioribus: Hisque sapientioribus, vel omnibus, vel pluribus, vel præstantioribus.

Quot sunt problemata Topica?

Quatuor potissimum, *Primo* est problema Generis, (sub quo comprehenditur problema Speciei). *Deinde* est problema proprii. *Tertio* Definitionis (quo referri potest problema Differentiæ). *Quarto* Accidentis.

Quinam est Finis Syllogismi Topici?

Finis Syllogismi Topici est OPINIO.

OPINIO est inclinatio ad assensum, ob rationem aliquam probabilem, cum formidine oppositi.

NB. Maximas ad singulos locos pertinentes, petas è Dialectica D. DANNHAWERI. à pag. 44. ad pag. 57.

DE

SYLLOGISMO SOPHISTICO.

Quid est Syllogismus Sophisticus?

Syllogismus Sophisticus (Eristicus, Liti-
giosus, Contentiosus) est, qui vel in forma
vel in materia peccat.

Quid est Sophista?

Sophista est persona mendax, sub specie
veritatis imponens.

Quid est Sophisma?

Sophisma est, quæ videtur Sapientia, cum
non sit.

*Quos sibi fines Sophista habet propo-
sitos?*

Quinque potissimum. 1. Elenchum seu
contradictionem. 2. Falsum. 3. Paradoxum
seu absurdum. 4. Solœcismum. 5. Ἀδολογίαν
seu nugationem.

Quid est Elenchus in genere?

Elenchus est Syllogismus cum contradi-
ctione conclusionis.

Quo-

Quotuplex est Elenchus?

Elenchus est duplex: *Vel* verus; *vel* falsus.

Quid est Elenchus verus?

Elenchus verus est, qui ex veris vel probabilibus præmissis reuera contradicit conclusioni adversarii.

Quid est Elenchus falsus?

Elenchus falsus, seu vitiosus est, qui apparenter tantum contradicit conclusioni adversarii: & hoc utitur sophista.

Quid est Paradoxum seu absurdum?

Paradoxum seu Absurdum est argumentum, quod opinioni hominum dissentaneum est, & sæpe verissimum: *e. g.* Sapiens possidet omnia.

Quid est Solæcismus?

Solæcismus est locutio contra leges Grammaticorum.

Quid est Nugatio?

Nugatio est ejusdem vocis, earundemque rerum, inutilis repetitio.

Loci, ex quibus Sophista argumenta sua depromunt, quotuplices sunt?

Duplices: Alii in dictione; Alii extra dictionem imponunt.

Quæ

Quanam sunt Fallaciae, quae in dictione imponunt?

Fallacia 1. Homonymias, quæ est in una voce. 2. Ἀμφιβολίας, quæ est in tota phrasi. 3. Compositionis & Divisionis. 4. Profodiæ seu accentus. 5. Figuræ dictionis.

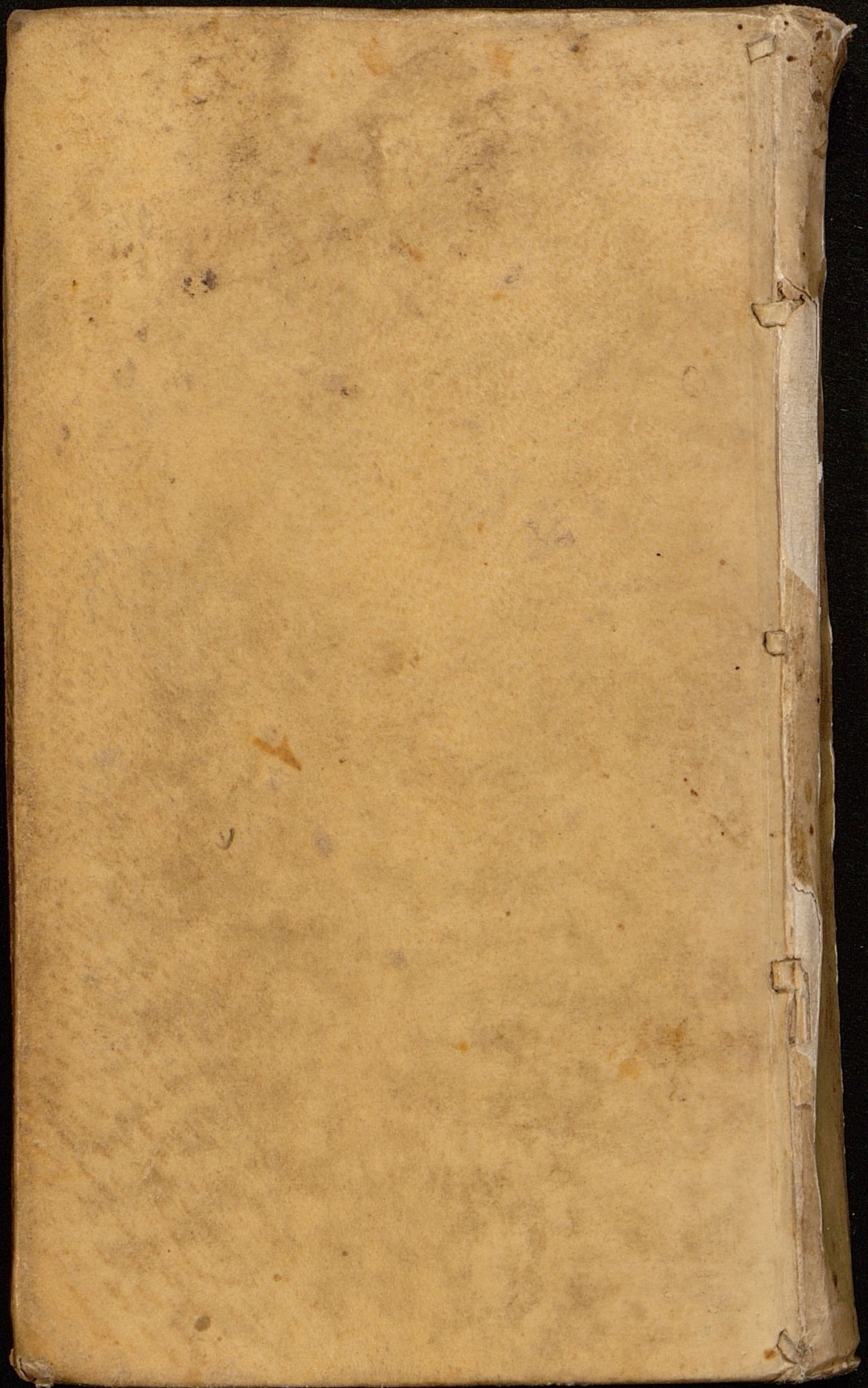
Quæ sunt Fallaciae extra dictionem?

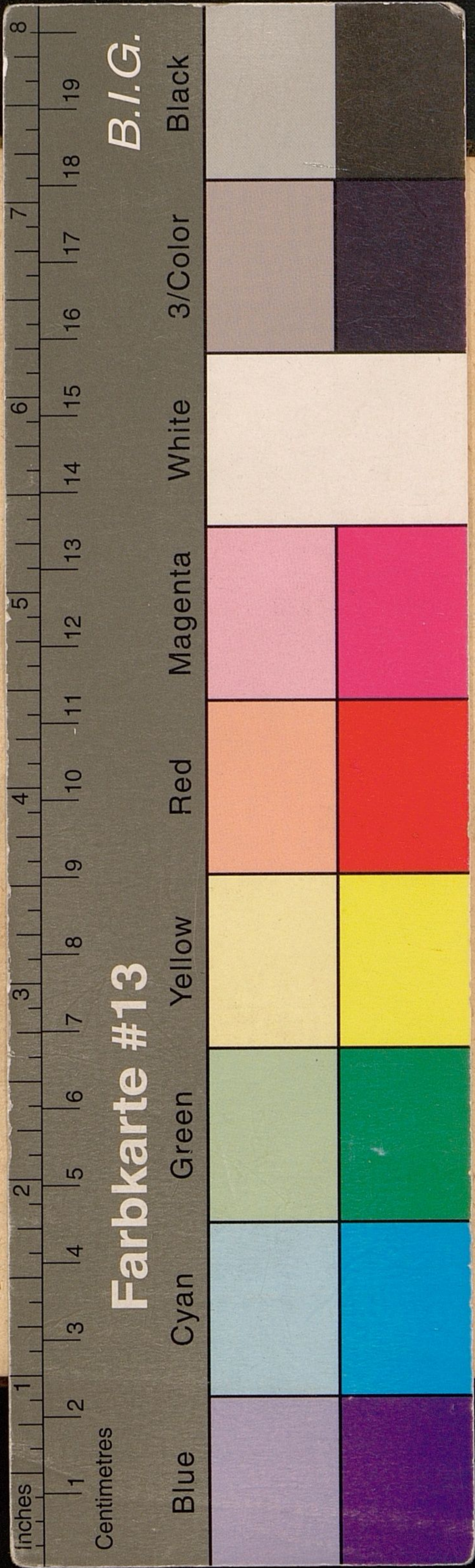
Fallacia 1. Accidentis. 2. A dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. 3. Ignorantionis elenchi. 4. Petitionis principii. 5. Consequentis. 6. A non causa ut causa. 7. Πολυζητήσεως seu plurium interrogationum.

Hic iterum te ad Dialecticam D. DANNHAWERI remittimus; in qua à pag. 57. ad pag. 62. dicta Fallaciae genera & definiuntur, & exemplis declarantur. Quod reliquum est, me non fugit, alios alias in nonnullis fovere opiniones. e. g. in nobilissima doctrina de Suppositione docebunt eam esse simplicem, in qua vox sumitur pro immediatis significatis, & in actu signato: ut Homo est species, animal est genus &c. de descensu copulato autem tacebunt: Hinc ad divisionem Suppositionis Personalis addent Copulativam, cum vox pro omnibus, non singulatim seu seorsim, sed conjunctim capitur: ut Prædicamenta sunt decem. h. e. & Substantia, & Quantitas &c. & omnia conjunctim accepta, sunt decem. Imo alias subtilitates pro ingenij acumine bene tradent. Sed pagellas hæc excusabit Commentarius, ex quo descriptæ sunt. VALE.

FINIS.

Hunc librum Musis
suis inservientem
iure possidet
Theodor Mahlmann

ELEMENTA DIALECTICA
EX
COMMENTARIO
LOGICO
DOMINI
JOHANNIS CONRADI
DANNHAWERI. D.

AD
DISCENTIUM FACILIOREM CAPTUM
FORMATA
a
JOHANNE HENRICO RAPP.

ARGENTORATI
Sumptibus & Typis JOSIÆ STÆDELII.
M DC LXIIX.

